

Заспириний, 4.
Грибникъ 2-й
глазъ, 1138..3-е.
Бахчесарай, 1892.

خواجہ صیان

صیان مکتبه‌یه مخصوص یکی و ینکل اصول آفبا و
درس کتابی در.

(آز وقته او قومق یازمق و حساب بسیلدیرر)

مؤلفی

جريدة «ترجمان» محرری اسماعیل غصیرنسکی

شهر باغچه‌سرای

— ولایت قریم —

* (اوچنجی دفعه باصلدی) *

سنہ ۱۸۹۲

ترجمان باصمہ خانہ سی

باصلمه سینه رخصت برلدى. س. پتربورغ نویابر ۲۰ سنہ ۱۸۹۲

مُؤْلِفُ الدِّنْ بَرْ سُوزْ

ابتدا با غچه سراییده ۱۸۸۴ سنه سی آچلمش مکتب جدیدده بو کتابخ اصولی او زره درس بریلوب آلتی آیده مبتدی بالالر اوقومق، یازمق و خیلی حساب و علم حال تحصیل ایتکلری امتحانده کوریلوب حاضر بولنمش جماعتندن شهادت نامه آنمشد.

اشبو کتاب ایله با غچه سراییده قرق کون (کوننده بر ساعت) درس بروب مکتبیمه کلن اون سکر آدمه ترکی اوقومق و یازمق بیلدیروب و بو تر- قیاتی کلوب کیدن جماعته کوستروب شهادت نامه آدق.

علماء و مکتبدارلردن خیلی آدمه « خواجہ صبیانی » نظر دقته الوب تسهل تعلیم ایچون بیوک مدار اولدیفینی بیان بیوردیلر.

مکرتلو جناب اورنیورغ مفتی سی محمدیار میرزا سلطانوف ارباب درس و مکتب ایله مذاکره قیلوب اشبو کتابخ مکتبه ایچون فائنه‌لی اولدیفینی تصدیق بیوردیلر.

اشبو کتابخ اصولنجه تورلی ولايتلرده قرق قدر مکتب جدید آچلوب امتحانلر ایله اصولك فائنه سی آچیق اثبات اولنمشد.

درس آراسی نصیحتله و درس و مکتب ترتیبی خصوصده کتاب باشنده درج اولنمش تعليماته دقت بیورلسون.

اسماعیل غصیر نسکی.

با غچه سرای

۱۳۱۰ — ۱۸۹۳ نسخه

اداره مکتب تعلیماتی

- (۱) مبتدی بالا مکتبه یاز باشی یا قیش باشی قبول اولنملی. هر آی هر وقت مبتدی قبول ایتمک فن تدریسک خلافیدر.
- (۲) مکتبک شاکردی اوچ یا دورت صنف اولوب هر صنف بر درسده بولنملیدر. اوتوز بالا اوتوز تورلی درین باقمه مکتبه هیچ ترقی اوله مز ۲۰ — ۳۰ شاکرد اوچ یا دورت صنف اولوب اوچ دورت شاکرد کبی درس باقمی. اک افضلی مکتبه هیچ صنف اولمسیدر. هر صنف ایله خواجه برر ساعت راحت راحت تعلیم ایدر. صنف شاکرد لری هب بر درسده اولدقلری ایچون برینه آیتلان سوز، کوستریلان خطای جمله صنفه خدمت ایدر. اون بالالق بر صنف یا شعبه بر بالا کبی اوقور.
- (۳) صنفك بر شاکردی قچقروب اوقدقده صنفداشتری کتابلریه باقوب اوقوب کوتولر. خواجه دیکلب توروب خطای یا کلشی بیان ایدر. شاکردک بری بیلمدپکنی ایکنجیسندن سؤال ایدوب، کیمسه بیلمدکده خواجه اوزی بیان ایدر.
- (۴) بالالر آزاجق یازمیه باشلادقدن صوک کتابه و یازی دفتریه با. قترمیوب ازبردن حفظدن یازی یازدرمی خواجه یا اوقور یا سویلر صنف شاکرذلری یازارلو. بعده خواجه جمله صنفه کوستروب یا کلش و خطالری بیان ایدر یا بر شاکرذک یا کلشنی ایکنجی شاکرددن سؤال ایدر. بیلن اولمز ایسه اوزی کوستریر.
- (۵) هر صنف ایله خواجه هر کون بر یا برساعت یارم درس باقمی و مکتبه اوچ صنف شاکرد اولور ایسه بو پک قولایدر. هم خواجه یه زحمت اولمز. مثلا برنجی صنف اون شاکرده کتابدین یازی یازمق بیورر. ایکنجی صنفه اوز فهملرنجه ازبردن سوز و کلمه‌لر تر-تیب ایدوب یازی بیورر. اوچنجی صنف شاکرذلریه خواجه اوزی قرات تعلیم ایتدیرر. بعده ایکنجی ساعته یازی یازمش برنجی صنف ایله قرات تعلیم ایدر. قرات ایتمش صنفه یازی درسی بیور و کذا و کذا تبدیل صنف و درس ایله هر کون دوام ایدر. اوتوز شاکرد اوچ صنف اولدیغی حالده اوچ شاکرذلی مکتب کبی اولور اما اوتوز شاکرد اوتوز

توردی (ساق) و (درس) آلور ایسه و هر بینه خواجه هر کون
دقت ایده جک اولور ایسه کونده اون یا اون بش ساعت مکتب او قوتمی
خواجه تیموردن اولور ایسه هر کون بو حالت چدالمر تحمل ایده مز یا
که مکتبک دوامندن لازم نمراه حاصل اولمز.
۶) مکتبه اصولمز جه درس اولنسه کونده دورت یا بش ساعت تعلیم
اوتوز شاکرد ایچون یترلکدر.

خواجه لره تعلیمات

درسلرده کوریله جکی کبی — اصولمز آزدن و ینکلدن توتنوب صیان
فهم ایده جک درجه ملکه حاصل ایدیروب او قوتمدن عبارتدر، نصیحت
و درسلره دقت بیورلسوون.
۱) اشبو الفبا ایله هر بر آنا اوغلنی و قربنی او قته بیلور. بو
حالده کوننه بر ایکی ساعت درس یترلکدر.
۲) بالا آلتی یدی یاشنه کلمز بورون او قویه باشلاتمق طبیعته موا-
فق دکلدر.

۳) درسلرده نصیحت اولندیهی کبی برنجی درسدن بالای هم او قو-
میه هم پازمیه باشلاتمقی. او قو یازویه — یازو او قویه مدار اولور. یا-
زینک یاقشنه حاضردن دقت کرکمز نچیک یازار ایسه یازسون آنچق فهم
و ملکه یه غیرت ایتملیدر. قلم — تاش قلم — قورشون قلم ایله یازمق و
قره تخته اوستنه بور ایله یازمق جائزدر.

۴) والده و خواجه هر حرفی او زی یازوب کوسترملی بعده او قو-
ده صداستی آیتمالی، چونکه حرف حرفه یعنی صدا صدایه قوشیلوب سوز
و کلمه حاصل اولور. بونی فهم ایدرمی.

۵) بالایی بزدرمامک و او صاندرمامق ایچون یارم ساعت او قو یارم
ساعت یازی درس ایتملی بعده کنه یارم ساعت او قو اوله بیلور آراده بر آز
وقت ذهنا حساب سوالری اولنسه شاکرد دها بیوک راحتلق اولور.

۶) هر کون بالایه بر شی بیلدرملی درسه غال کلدیکنی کوردکچه
بالایه قوانچ و غیرت کلور و ایکنچی درسی ارزو ایدر. بر ایکی یا
اوچ بالایه بر خواجه درس بر دیکی حالت هر کون الفبادن بر درس

✿ ✿ ✿

برمیlder اما اوتوز شاکرده مکتبه هر درسی ایکی یا اوچ کون باقملی
که جمله شاکرد فهم ایتسون.

(۷) درسلره قوشلیش نصیحتله دقت اولنوب عمل بیورلسون در-
سدن اول والدہ یا خواجه درسی کوزدن کچروب شاکرده لک احواله
کوره تعريف و بیان حاضرلمی.

(۸) مبتدیلره قولایلق ایچون بعض سوزلر صداسی بوینجه خلاف
املا اولررق یازلمشد. هر سوزک صداسی بوینجه یازوب اوقوسو نلر. املا
و حسن خط درسلری بعده تعلیم اولنه جقدر. برنجی جزوؤدن بالالر
آنچق حرفلرک صدارتی و بر بری ایله قوشلمسنی، حرکەلرک نهیه خد
مت ایتدکلرینی و اوقومق یازمق خصوصده ملکه حاصل ایتمیلر.

(۹) ازبرلتک و حفظه آدرمق ملکه کسب ایتمک ایچون زیاندر.
هر نه کورسه هر نه یازار ایسه فهم و ملکه ایله میدانه کتورتملی.

(۱۰) ۹ نجی ۱۱ نجی درسلرده کوسترلمش امثال و سؤال جوا.
بلرکبی هر درسده شاکرد و شاکرده فهملندرمیه غیرت کرک ملکه
حاصل اولدقچه اوقو و یازی پک ینکل کلور.

(۱۱) اک ابتدا لسان ترکیده زیاده حاجتلی حرفلر کوسترلمشد.
(ث) (ظ) کبی حرفلر تا قرات عربی تعلیم اولنه جقدنه بیان او-
لنمشد، چونکه ترک و تاتار کلمدلری (س) (ت) (ز) ایله یازلسه
ده ممکندر.

(۱۲) حرکەلره دائئر سے صداسی خفیف (ھ) صداسنه اوشادیغی
— صداسی (ى) صداسنه و صداسی خفیف (و) صداسنه اوشادیغی
اکلاشلیور ایسه، شاکرده فهم ایتمک قولای اولور مثلا (ب دن) یعنی
ب دن — بدن

(۱۳) درسلرده کوستریلان حرفلر بیلنوب درسک بعض سوزلری
بالایه معلوم او لمدینی حالدہ والدہ یا خواجه شاکرده بیدیکی سائز بر
سوز یازوب کوستر و یازدیرر مثلا قریمدہ (اکمک) قراندہ (یومشاق)
داغستاندہ (چورک) دیورلر. الفیامزدہ بالایه نامعلوم سوزلر اولسے
اکلاتتملی یا که معلوم حرفلرden ایکنچی بر سوز ترتیب ایتمیدر. شاکر

* ٥ *

ده معلوم حرف‌لردن هر بر خواجه استدیکی قدر سوز و لفت ترتیب ایدوب کوسترمیه مختاردر.

(۱۴) هر بر شاکرد هر کون درسني بیلدیکی قدر دفترینه یازوب آلمی بو الفبایی حفظنه آمعن هیچ لازم دکل.

(۱۵) کتاب آخرنده اولان حساب ذهنی امثاللرینه والده و خواجه دقت بیوروب هر کون بالا یا بالالر ایله اغزدن خیلی حساب تعیم ایسه لر ایلو درسلرده بو سبden بیوک فائده کوریرلر. نقل ایتدیکمز امثاللر دن ماعدا دها پک چوق شوکبی امثاللری هر بر والده و خواجه اوزی ترتیب ایدوب تعیم ایتدیرمیه مختاردر.

ت ت ت ت ت -

ل ل ل ل ل -

آ آ آ آ آ -

ب ب ب ب ب -

ل ل ل ل ل -

ب ب ب ب ب -

ل ل ل ل ل -

ل ل ل ل ل -

ل ل ل ل ل -

ل ل ل ل ل -

ل ل ل ل ل -

ل ل ل ل ل -

ل ل ل ل ل -

ل ل ل ل ل -

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نصیحت — آشاغیده درج اولنان حرف‌لر ک نام و صدالرینی بر بر شاکرده بیلدیروب سوز باشندم اورتهه ده آخرنده نیچیک یازلدقدلینه دقت ایدرملی و قره یا بور یا طاش قلم ایله یازدرملی. هم اوقوسونلر هم یازسونلر. بو درسی اوقوب یازمدقچه ایکنجی درسه باشلاماملى.

دروس پونچھی

تە — تەت نون — نۇن

دال - داره - داره

• १ - ०

ایکنچی درس

آپ - آت - آن - آد - آر

آد - آز - آن - دا

بـاـتـاـنـاـهـاـ

بَا - بَا - تَا - نَا - دَا - بَا

لِي = مَدْحُودٌ لِي = مَدْحُودٌ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

یانار — یارا — یارار — یاران

— (پرداز) —
طابان — تابان — تانا

نصیحت — بونلری اوقدملی هم اوقدچه یازدرملی. یازی کوزل

و خوش او لمسه دقت کرک دکل؛ تعلیم یازی بعده او لمجق بو محلنده بو
تلری یازدرمق یالکنر او قومیه ملکه حاصل ایدیرمک ایچوندر. حرفلرک
صدا و شکلنی بیلدیرمیه غیرت ایتمی.

﴿ اوچنجی درس ﴾

بای - باي - باي - تای
تای - تای - نای - زای
نای - با - باي - با باي - دای
نای - تای - يا - یای - آتا
آنا - آزا - آدا - آفای - آتای

﴿ تعلیم زهنى ﴾

خواجه - (بابا) دیدیکدھ قاچ حرف و صدا باردر؟
شاکرد - دورت. ب - ا - ب - ا
خ - (یان) دیدیکدھ نیجه حرف باردر؟
ش - اوچ ی - ا - ن .
خ - (ن) حرفی نیجه شکلده یازدق؟
ش - دورت شکلده باش نون (ذ) اورته نون (ذ)
آخر (ن) و ساده (ن).

نصیحت - بو کبی سؤال جواب ایله خواجه یا والدہ شاکردی
فهملندرمیه غیرت بیورسون.

درسده او قو نامش و یازلمش حرفلردن درسده درج او لمیان سوز
لر ترتیب ایدوب یازدرمق و او قوتیق خواجه نک او ستادلفه و غیرته با غلیدر.

﴿ دوردنجی درس ﴾

نصیحت - بو درسده حرکله کوستریله جکدر. یونلسک اصول
استعمالنی و او قو ایچنده بر دکلری صدارینی شاکرده بیان و تفہم ایتمی.

حفظ ایتمسون، لکن فهم ایدوب ملکه کسب ایتسون مثلاً (بَتْ) (بَتْ)
دیدیکدن اسره ایله ارسنون صدارنه اولان فرق و تفاوتی اکلامی.

اوستون اسره ساکن

بَتْ — بَتْ — بَتْ — بَتْ — بَتْ — دَبْ
آدَبْ — بِنْ — تَنْ — بَدَنْ — بَرْ بِنْ بِنْی
بَتْی — بَرْی — دَی دَی — دَی دَی — بَلْ تْ
بَتْ — يَرْ — يَرْ — دَرْ — دَرْ — تَرْ
تَنْ — تَنْ — بَتْ — بَتْ (بَلْ) — نْ — دَنْ
بَنْدَنْ — تَنْدَنْ — تَسَارِی — دَارِی — يَارِی
تَانَا — دَانَا — بَادَافَا — تَاتَارَانَا — آیان

(ن) آبَادْ

بشنجی درس (ن)

نصیحت — بو حرفک صداسی لسان ترکیه اکثر حالده اوستون
(ن) صداسنه اوشادیغی (بکزه دیکی) بیان اوئنسه شاکرده قولایلق اویور.

آرْ اَرْ هَرْ بَهَرِی بَهَارْ بَهَارِی دَرْ دَرِه

9

بره نره بنی (تنی) تئی اور ارہ دا نہ باب
بابہ داب دابہ تاب تابہ نان نانہ دانہ

(ب) پاپا مسنج (یانه) یانه پسر یتر آت ات ایت

آلتیجی درس

س س س س

تبیسی تریسی (ترسی) (دریسی) آنا آناسی

بابا با باسی سر سری سیران باران بارس

تاس نیار ار داره ایاد تات سر سری سردار

سَرْتَان سُرْ بَان نَاسْ نَسْنَه نَرْدَه نَرْهَسِي نَنْهَسِي

بنده سمنله آتا سنده.

یادنگاری درس

و ف

نصيحت — حرف (واو) تعلیم اولنه جقدنه بونک هم حرکه کبی هم حرف کبی استعمال اولنديغنى تعریف ايدوب نه کبی صدارى اولنديغنى

* ۱۰ *

یخشی تفهم ایتملی. مثلاً (طوب — شو — بو — چوب — جورک
 بُوی — بوز — بومبای — کلمه لرنده (واو) لرک صداسی مختلفدر.
 بو بو تو تو نو نو دو او
 بور (بورمق) بُور (بر جنس توپراف)
 دور نور دا تا وا ادان آر آر او بر
 وَرْ ویر ویران ویرانه یار وار تار توان تو
 توار دو دووار دوه دیوار آراب آرب دُران
 سیران یوتا یوق دوت تور دور وا ولای
 (س) سارور (س) ساتور هُوسْ دون تون
 توی داور وَرْ ویر وَنْ .

سکزنجی درس

نصیحت — بو درسدہ (ق — خ — ز) حرفلری کوریله جکدر.
 اول درسلرده اولدیغی کبی صدارینى و شکلرینى بىلدیروب (ق) ايله
 (خ) صدارى بىننده اولان تفاوته دقت ایتديرملى.

ق	ق	ق
خ	خ	خ

ز ف

قار قار قار قَرَه قَرَه قِرْ

قِرْ قِرْ قوار قوار قور قور قان
 قمات قات قره قاب قاب لقره قارا
 خان خان خان خان خان خان
 خیار خونو اون اوں بِر آخ اوخ باخت
 بخت بختیار بختیار را زا ره زه ری
 ری دار رار زار تار تاز تازه نار نازه قاز
 قوز زار زور زورنا زوربا زی خز خزی
 خزینه خزینه دن خزینه دار بَن باز بن بازار
 یازار بوز توز بازارده بَن و بوز بار
 قار و بوز — قوز و قوزی

طقوزنجی درس

۳ ۰ ۰ ۳

ما مو مار مور مات مان مای تام نام
 آت بار تای یوق — بازارده مای بار قاب
 یوق قاب بار ایدی مای یوق قاز

بار آف یوق قز ار هر آدم
 انسان و قسان لقاس بورون تورون آدم
 بورنی قاز بوینی قوی قویده مای بار
 وار انسان و قوی پرده ایدی اوت
 یانار یارق ایدر قار و بوز یورت
 یورتله بار باردى بردى یورت و خانه
 قوردى او توردى آدم یورتله او تورر
 شازده قاز بار ایدی قرده آت بار ایدی
 آز بارده یورت و خانه بار ایدی اباب بد
 بی آتسی بار بختی بار دمه دمه ده
 رت آیاق بر قویروق بار قازده قناد
 وار قناد و قویروق قزان تاتار
 قره قان آف بن ساری سارت زور
 تاتار قرا قزاق قاب قرا بر تری
 آوری بار داروسی بار آوری بار
 دارولشی یوق خسته یه دوا بار قوی و
 بله قویروق زور و خراب تا
 نک نصیحت شاگرد سوستر میوب آشاغینه اولان و سائر

سوزلری یازدرملى و بعده خطالزینی گوستروب فهملندرملى. شاکرد
فکرب، اویلاپ اوزى یازسون.

آدمده تاخته بار ♦ یورت یافرى ♦ توف قور
ساق (قورصاق قارین) آتم باى آدمدر ♦
تاتار قارت ايدى ♦ آنای بار باباى بار برادر
یوق ♦ خزینه ده نرسه بار ايدى ♦ آدامده
قزاق بار ♦ یورتنده تاتار بار ♦ هر خسته يه
بر دوا يا دارو بار ♦ ار آدم قادين آدم
دره ده قاز بار ♦ خانه ده اوت یوق ♦
بازاردە آدم آز درياده آدا بار ♦ خان
باباى ♦ خان يرنده آدم بار ♦ انسان آز ♦
قاز و قوى و تاي یوق ♦ یوقدر ♦ دار ♦
تاردر ♦ قان قاندر ♦ قار خار ♦ خان
خاندر ♦ خانى ♦ آدمى ♦ بورناق ♦ قو-
ناق ♦ سريار ♦ ساري مای ♦ ساري تون ♦
سارى قزاق ♦ فرديبان تار ♦ تور ♦ بور ♦ قور
راده ♦ تازه ♦ زياده ♦ وزير ♦ قات ♦ قت ♦ خوب
آخ ♦ واخ ♦

لار لام سل لا بل هنچه ملهم
آبل لبل لبل لوب لوب تولوم بال
مال آر لر ادلر آدمير قازلر تولوم بال
بول بول بول اولن تپی ر تپیر تپی ور
تیمور مرام مرام
یل سل سیل سلامیم سلیم بر تلیم
دیل دیلم آتالا آتالار آتلار آدملا آتلار
آنالر آدملر
بزم با بام قارت آدملر بنام یورت
پاندی اما آزبار قالدی سزده سهین
قویلر بارمی؟ بزم بازارده مای و تری
و بن و ماتریالر (ص) ساتولهدر روس
خلقی تاتار خلقی قزاق خلقی سارت خلقی
نمسه خلقی ارمنی خلقی یهودی خلقی موردو
خلقی قالهوق خلقی روسيهده تورهله

* ۲۱۵ *

قونه ایله یازی باز او لر و قره و قلم
او ماز (او ماز) ایسه یازی باز ماز (یاز ماز)

نصیحت — (لا) ایکی حرف و صدادن عبارت او لدیشی
آکلاتیشی .

لا الا بلا بالا بالام (الای) يلان يالان
يلان بالار آرسلان بالاسی ساللامق
ساللادی ساللادی ييلان و آرسلان

اون برنجی درس — امتحان و عملیات —

(مارت) حرفلرینی صره سنجه قوش ؟ نه او لور (مارت)
(ب - ه - ا - ر) قوشلدقده نه او لور ؟
(بهار)

— (خ - ز - ی - ن - ۴) قوشلدقده نه او لور ؟
(خزینه)

— (س - ا - م - و - ر) ؟ (سامور)

— (س - م - ا - و - ا - ر) ؟ (سماوار)

— (ق - ا - ر - ا - ق) ؟ (قاراق)

— (ق - ا - ر - ب - و - ز) ؟ (قاربوز)

— (ق - ا - و - و - ن) ؟ (قاون)

— (ا - ن - د - ی) (ب - و - ل - د - ی) ؟

— (اندی) (بولدی)

— (ق - ا - ل - د - ی) (ق - ا - ل - م - د - ی) ؟
(قالدی) (قالمدي)

نصیحت — بو درسک باشندہ خواجه یا والدہ شاکرده تورلى
کلمه لر ترتیب ایدوب، حرفلری بر بر آیوب شاکردنک او زینه کلمه ترتیب

۱۶ *

ایتیمی و بعده شو کلمه لری یا زدرملی، آشاغیده نقل اولنان گلمه لردن
ماعدا خواجه او زی پک سوپ امثالی کلمه لر بیان ایدوب شاکر دک
فهم و مکله سنتی آجیه غیرت ایتمی.

اورمان (ط) بالته استر بابام منی (بنی)
اور حی من (بن) آنامه باردم (واردم) ♫
او قومق هم یازمق بیام ♫ بر دوستم بار هم
یازی یازه هم او قو او قوی ♫ اورمانده
قورو او دون بار اما بزه برمیورار ♫
سزده آلتی آت یدی قوی دورت دوه
بار ♫ او قوسز آدم (ص) سوسز قویو ♫ خانه ده
او قودم آز بارده اوینادم ♫ او قو وقتی بار
اویون وقتی بار ♫ بیلهیم دیو او قومی
و یازمالی ♫ بیلن آدم بار بیلیمان
آدم بار ♫

اون ایکنجه درس

غاغی (غار) غو غور آغ باغ داغ
آغر آیغر سفر قارغه یاغ یاغدی یغدی
قارغماق آرقه سنه مندی (بینندی) دوستم
ایله باقه باردم میوه لر بار ایدیلر ییلان

و آرسلان انساندن قورقارلى آدم يالان
آيتوب يامان او لور \oplus
ياغلىق ياغلىقى آلدىغى يازدىغى (ص) لا ساڭ
دىغى بايلادىغى بايلادىغى ياندىغى ياقدىغى
(ص) سايدىغى

نصيحت — اشبو ۱۲ نجى درسه قدر كورلمىش جمله حرفىردن
شاكرد ياشاكىرلار او زلىق فكىرىپ كىلمەلر ترتىب ايتسونلار. خواجە ياشاكىرلار
والدە آنچق ياردىم ايدىوب، خطالرىنى كوسترسون. كىچمىش درساري تمام
بيلىدىرمىزدىن ايلرو كېماملىدەر. او قولمىش (ا ب ت ئى د ر ز ه غ س و
ق خ ل م) حرفلىرى ايله خواجە صبيانىدە نىقل او نىماش يك كىپ
كىلمەلر ترتىب ايتمك ممكىندر.

ـ اون او چنجى درس \oplus
نصيحت — يو درسىدە (كاف) كوسترىلە جىڭىدر. قالان ترىكىيدە
(كاف) ايله (واو) تورلى تورلى او قىلىدىقىندىن شاكردە امثاللار ايله صدا
لىرىنى يخشى اكلاتلىلى. هەر تورلى (كافك) او زىئە مخصوص صداسى
بارىدر. مثلا (كۈل چىچك) (كىل) (كول صو) (كوك كولمك)
(كىلى) (كار) (كروان) (اوردك) (بيلىك) (سنك) (آنك).

ك ك ك ك ك

ك ك ك ك ك

كَرْ كِرْ كِيرْ كُو كُورْ كُورْدَمْ كُورْهْ منْ
كُوزْ كُوزْدَنْ كُوزْلَ كُلْ ياغى كُولْ بَدْ
لَفْيَ كُولَكْ يوزْلَ كُوكَرْهْ يالَزْ بَارْ

* ۱۸ *

— کوکده آی بار آی و يلدن اس کوکده
 او لور کروان کوردم او کوز کوردم کا
 کا کار کان کاغد کاتب کارلى کل قمل
 کل دلی کلری کامدیار کامدیار کامنار
 کلام کیلان کتاب کتابت کرامت اکر اکرجه
 اکری کرو کری کم کیم کیر
 کیرلی کرم کهال کمالات
 کوکده قاز کوردم کوکده آی کوردم
 یولده کروان کوردم باگدن کل آلم
 کولدن بالق (ط) تو تدم قرغه او کوز
 آیدادم مکتب مکتوب کدر مکتبده
 یازی یازدم مکتبده یازی او کرندم یازی
 او کرنوب مکتوب یازدم آلدیغم مکتوبی
 او قوب آکلادم سکن کتاب کوردم
 ایکی کتاب او قودم آلتی دها او قورم
 مکتبده او قو هم کتابت او کرندم
 اون دوردنجی درس
 من منک سن سنک او او زک کتابم
 کتابک آدم آدمک باباک آتاک

آتام آناك آغزمن آغزك مكتبىم مكتبىك
 (ط) دوداڭ (ط) دوداڭ بىز سىز بىزلىرى
 سىزلىرى بىزك سىزك بىزلىرىك سىزلىرىك آدمك انسانك
 انساننىك دوهنلىك قويىرغاڭ ييرك يرىكىز مالكىز
 يولىكىز كونكىز ترىكىز قولىكىز يىتاغكىز
 قارنلىكىز آياعكىز.

نصيحت — بو امئاللارى اوقوب يازىقىن صوكشا كىرىد ياشاكىد
 لىر اوزى دخى بىلەيلىكى امئال فىركىب يازمىلىدۇر. درق اكلاقدقلرى و
 (كاف) حقنە ملکە حاصل ايتىكلرى بوندىن اكلاشىلۇر.
 بىزم مكتبىزدە اون يىدى بالا درس
 آلوب اوقو و يازى اوكرنەلر هر در-
 سەمىزى ھم اوقويمىز ھم يازامز هر كون
 كتابىدىن بىر درس آلهەمىز تىيزدىن مكتوب
 يازمىق اوكرەنوب كتابت بىلوب كاتىپ
 او لورمىز كاتب كتابت بىلور
 بىزم مكتبىزدە اون يىدى بالا درس آلوب اوقو و يازى
 اوكرەنەلر هر درس سەمىزى اوقويمىز ھم يازامز هر كون كتابىدىن
 بىر درس آلهەمىز تىيزدىن يازى اوكرەنوب كتابت بىلوب، كاتب
 او لورمىز كاتب كتابت بىلور.

اون بشنجى درس

نصيحت — (اوئرى) حرڪەسىدىن خېرى بىرۇپ صىداسى نازك
 (واو) كېنى اولدىيەنى بىان ايتىلى مىلا (بولور) آيلە (بۇلۇر) (دۇر)

(در) بور ايله (بُر) سکمەلۇننە او لدېغى كېنى
ملَكْ مُلَكْ مُلَكْمَنْ كَلْ كَلْ يول بل
بلبل دنيا
كۈكَدَه مَلَكْ او لدېغى كَتابَدَه يازىلِيدَر
كۈكَرَه مَلَكَار او لدېغى كَتابَدَه يازىلِيدَر
هر كىس اوز ما-كىنى باقار باغ و
ملَكِي باقىق كَرَكْ باغى باقسَه كَ باغ
او لور باقىز ايسَه كَ (ط) داغ او لور دير لر
ایت قايدَه كروان قايدَه ايت كروانى
توقتاتىز كولده او ردىك و قاز او رمانى
بورى و تىلىكى او لور آيو بورىدەن
زور و بىو كدر يلان آيتوب يامان او-
لغان او لمش يامان او لوپ يلان آيتار آيتور
مكتبه بارغان او قو بىلور بارماغان نە بىلور
تك توک (ص) سايلاندى
اون آلتىجى درس

جی ۔ می ۔ ای

ش ش ش

چا چار چو چورا چوراب

چاره چادر چم چماشیر چوم چو موج
 چام چامور چیم چین چور چورقه چورت
 چکن چکمن شا شاد شام شب شب بو نو
 شو شوربا چوربا یامان چامان چالی بونی
 شونی آس (ص) باش (ط) تاش قاش
 شان ایشان ایمان شادلوق شمار بودر شودر
 بو آدم شو آدم آش تَش آتش قارشو
 قورشون آرشون شال شای بوراده شوراده
 تاشدی تاشقون قرداش قرنداش قاریش
 قیش شیشه شربت شکر.

چام آگاچی شکر قامشی بر یرده اولمز
 شربت شکردن یاسالور آغو و زهر آجی
 اولور اما بال ایسه (ط) تاتلی دلی آدم
 شاشقین آدم نه بیلور باقوب شاشوب
 قالدم چین یورتی اولوغ یورتدر کوزم
 ایله کوررم الیم ایله ایسلرم تیلم (دیام)
 ایله سویارم قولاغم ایله دیکلرم
 کوزک ایله کوررسک الک ایله ایشاررسک تیلک
 (دیالک) ایله سویاررسک قولاغک ایله دیکلرسک

جزم يور تده بورى يه قاشقر دير لر قاشقر
 بورى كلد كدره ايتلر قاچوب كيدر لر ايکى
 كشى بش كشى قاج كشى (بولور) اولور
 قريمهلى قريهلق قزانلى قزانلى باشقى خلقى
 يخشى خلقى خلقى قرغز قزاق اولوع هم زور
 خلقى خلقى خلقى باغ باججه سور سور
 سپير خلقى غير تلى اولور سارت خلقى
 سودا سور قريمه آما چو قدر بخار ادن
 مامق خوقندن يمش چيقار تومند مای ياغ

و ترى چو قدر

اون يدنجي دراس

ف ف ف

خ خ خ

ع ع ع

قار فار خار حار غار عار قور فور
 خور حور غور عور قر فر خر هر
 غر عر غنى فانى غيرت عبرت بركت

حرکت فلاکت حرمت خورلامق حرمتلیک
 مَلَكْ فَلَكْ چَلَكْ حَمَانْ شَهْعَ عَقْلَ چَرَاغْ
 عَالَمْ (علم عقلک چراغیدر) آقشام
 او لسه چراغ یانار آقشام کون (کونش
 قویاش) قونار ایرته (ط) دوغار
 او تور او تور دیدیلر او توردم قالدم بر
 آز آتشدن دنیا یانار شاکرد عالم
 علما ملا منلا.

مکتبده کاغدر و قالم بار بزلره هر تورلی عام
 او کرتوب یازیدن هم حسابدن درس برله
 او قودیغم کتاب یکی (یانکی) چیمهش کتابدر

ج ج ج ج

ژ ژ

دا را چا شا حا ژا شو رو جو
 ژو ژی چی ژی حاجی جامع ژار
 قوچه خواجه درجه

جـ اون سکزنجی درس

پ پ پ پ

با پا بو پو بارمق پارمق باردم پارلامق پاره لامق
پاره لامق پاره لامق پرده پارچه پارلای پارلای
مامق پامق کوب پول پود پت کاپیک کیک پروا
بی پروا پرواز

بر پود شکر آلوب خانه مزه (یورتمزه) کتوردم
آغاج کسد کده پار ماغم کسلدی هم قانادی ایب
و کتن پامcdn او لور پامق (ص) سیحاق (اسی)
یر لردہ او لور پیر تقال (پلسین) و لیمون کوب
چوق یرده او لمز نار و انجر روس (ط) طو-
پراغنده کوب او لمز پنر فنر جات (یات)
کشی کشی کشینک خدمت چسیدر کشی کشیدن
قر قمز اما او تانور (اویالور) کیجه فنر ایله
جور رلر ادیldن (ص) سودن کوپری یاساب کچر-
لر با با آغا انى قان قرنداش آنادن آناداش
باباداش چانه (ص) ساریق باش بوش.

نصیحت — اکر شاکرد یا مکتبک جمله شاکردی کچن اون
سکز درسی او قوب هم یازوب تمامی ایله اکلامشلر ایسه هم حرف لری
نیجیک بر برینه قوشیدیغی و صداری نیجیک او لدیغی بیلمشلر ایسه آشا
غید، درسه باشلاتتمی. اما بعض اکلامدقیری بار ایسه مناسب درسی قا-
یتوب با قوب فهم ایدیرمی یوقاریده اون سکز درسده کوستر لمش حرو-
فات ایله لسان تر کیده موجود اکثر سوز و لفت یازیلوب او قولور.
ینکلک و قولایلق ایچون تا کوزل آلیشوب شاکرد او قو و یازی
اصولنه ملکه حاصل ایدنجه قدر (ذ ص ط ظ ض ث ه ه) حرف لری
و حرکه لری کوستر لمیه جکدر.

بونلر اکش حالده لفت عربیده کرک اوله چفندن فرات و تعلیم

غوری باشنده جقدم درس امثالنجه هم او قوتملی هم یازدرملی هم ابتدا باقوب باقوب یازوب آسونلر بعده خواجه بر بر سوز بسوز او قوب شاکرد یا شاکردرلر کتابه باقیمیوب حفظدن یازارلر بویله جه یازلمش درسلری خواجه باقوب یا کلشلرینی کوستیر.

✿ تعلیم قراءت ترکی ✿

✿ اون طقوزنجی درس ✿

(+ بزم مکتب +)

بزم مکتبده یکرمی شاکرد او قوی خواجه من بردر. جمله مزك (بار جه مزك) درسی بردر. جمله مز قرنداش کبی قوانشوب او قوی باره من بر بر مزدن آرتقہ قالمامق ایچون غیرت ایده من. بر ساعت او قو بر ساعت کتابدن یازی و بر ساعت ازبر یازی ایله وقت کچوره من ازبر یازی دیمک خواجه آیتوب بزلر کتابه باقیمیوب او زمز فکرل او بیلا ب یازدیغمز در باقوب (قراب) او قویمز قلم ایله بور ایله قرنداش ایله یازامز یازی کاغد اوستونه و تخته اوستونه یازیلور. (یازیله در) قلم قامشدن قاتدن و تیموردن اوله (بوله). قلم ایله یازاجقدمه قلمی قرایه باتروب (مانوب) یازامز کاغدک تودلی سی بار آق کوک یشیل قزل و غیری. (ـ) یخشی یازوب او قویان شاکردرلر خواجه من آفرین آیتوب هر کون او سکرندیکمزری آنامزه آنامزه کوستره من.

✿ باغچه ✿

بزم یورتمز اولان یرده چوق (سکوب) باغچه‌لر بار. اوج باغچه پل بیوک زوردر قالدقلى او فاقدر. زور و میدان باغچه‌لر بای و تجار آدملرکدر. باغچه‌نک جمله آغاچلری یعش و میوه برهلر. یاز باشنده آغاچلر (دیرکلر) چیچک آچوب یاپراق یاسایلر بعده یمشلر کورنوب یاز بویو اوسه‌لر. یازده عریق ایله (ص) سو آقزوب سواره‌لر. باغچه‌ده اولان پیچنی چالوب (چاچوب) آله‌لر. کوزده هیسی یمشلر (ص) ساراروب قراروب پیشه‌لر الماء، آرمود، اریک، شفتالی، فندق (چرتلیوک) هپ کوزده پیشوب پیشلر.

بر اوافق باغچه بز مدر. مکتبدن قایتوب هر کون باغچه میه بارام پیشکن العا اریک کورسهم تو شروب آلام (آلیودم) آنامه و قرنداشمه الوب بارام، پیشکن یمش آشام آتاب باغچه میه جرمی (جبرمیور) چو نکه چی یمشدن قارین آغره (آوره) کشی خسته اولا. باغچه ده تورلی قوشلر اولا ایرته وقت کونش (قویاش) (ط) دوغمزدن کیجه بیتدی دیو قوانشوب قچقره لر. خدایه دعا ایده لر قوش سلری پک (ط) تاتلی اوله آنجق قارغه سسی (داوشی) خوش او- لمای (بولمای — بولمیور).

بُوستان

العا اریک باغچه ده اولور. قاربوز قاوون بوستانه اولور. بوستان اچیق، قرده اولور. یاز یاریسنده (یارتیسنده) قاربوز قاووق پیشمیه بار شلای (باشلیور) یو ندر هم (ط) تاتلی هم (ص) سولی اولا. بر زور بیوک قاربوزی بر کشی آشاب بیتره هز قاربوزک اتی قزل قرمزی قاوونک (قاوونک) (ص) ساری و یشیل اولا. قاربوزک اور لغی قره قاوون اور- لغی (ص) ساری یا آق اولا.

کچن یازده بوستانه بار ایدی. یری آتاب اویی قازوب (ص) سا- چمش ایدی پک چوق قاربوز قاوون اولدی. یاز بوبو آشادق. قوشولره دوستله بر دیک. هم بازاره (ص) ساتدق. آتاب چوق آفچه لر کسب ایدی. بن هر کون بوستانه باره (واره) ایدم یخشی او قوسام (او قور- سم) آتاب بنم او زیمه او فاق بر بوستان (ص) ساچوب بر جل.

بازار

بازار بر بر درگه چوق آدم (ط) تو پلانوب تورلی شیلر آلوب (ص) ساتالر. بری نرسه برو ب آفچه آور ایکنیجیسی آفچه برو ب کرک اولان (اولغان) نرسه لری الور، بازارده دکان و کبیتلر چوق اولور. بر دکانده چای شکر (ص) سا بون چراغ (شمع) قانفت (ص) ساتله در. ایکنیجی

دکانده ارشون مالی کتن بز باصمه چو خه (سوقه) شال و یاغلوق کبی
شیلر (ص) ساتله در. اوچنجی دکانده تیمور شیلر (ص) ساتله در. کلید آچچق
(آناختار) قران زنجر بالته چو کچ (ط) تو قماق و غیرئی. من هر هفته
جمعه کونی آنام ایله بازاره بارام. آغان (آتمش) شیلری یور تمزه کو.
تورم (کتو رویورم) آغر فرسه لری با بام او زی کتو ره کچن جمعه بازاره
باره قده (بار غاج) او فاق قرندا شمه ایکی قانقت آلو ب کلمش ایدم قووا.
نوب شادلنو ب تمدن او پیمش ایدی. آنام بو نلری کوروب آفرین او غلوم
دیدی.

حیچ علی

بر کشینک اوچ او غلی بار ایدی. اک کچو کینک آدی علی ایدی.
آناسی بازار دن کلدکده او چینه ده بر آما کتور دی پک پیشکن (پیشمش)
(ط) تاتلی (ص) سولی یمشلر ایدی.

نیجه ساعت کچوب آنا او غلانلری چا غروب الماری نیشدی کن دیدی.
یوک او غلی دیدی: آنام من (بن) العامی آشادم ای چند کی چکرده کی (اور
لغنی) (ص) ساقلا دم با غچه مزه (ص) ساچوب الما آغا چی آسرا یه حق او لام
(او لیورم) آفرین او غلوم یخشی ای تکانسک (ایتمشک) دیدی آناسی.

اینچی او غلی دیدی: من العامی آشادم. پک خوش و (ط) تاتلی
یمش ایکن (ایمش) آنامه خدای تعالی (ص) ساغلوق برسون دیو دعا
قیلدم. آناسی یه آفرین او غلوم دیمش. آنام ای چند کی چکرده کی (یار تنسنی)
آشادم.....

آناسی دیدی یار تنسنی نیشدک؟ علی قور قوب برق ارو ب دیدی. قونشو
نک او غلی ولی خسته ایدی باروب یاریسنی. اکا بردم کوب قوانوب دعا
قیلدی.....

آفرین او غلوم دیو آناسی علینک بسندن کوزندن او پدی. سن مر حمتی
هم تقوی اولورسلک خدای سکا چوق انعام و مال بور دیدی.

کشی کشی یه مراحت قیلمق بیوک یخشی لقدر. هر حمتی کشی یه خدا

مرحتمت ایدر.

✿ ایرینچک تمبل بر بالا ✿

بر ڪون مکتبه باره ایدی. یولده بر ڪوڙل قوشچق راست کلمش . . . ولی همان قوشچی کوروب — « توقته قوشچق ایکیمز او توره یق » دیمش . قوشچق ایسه — « ای بالا جور کید یولیکه منم (نم) ایشم بار یوامده بالالرم کوتوب بکلب توره لر » — دیو او چوب کچش .

ولی دها بر آز جوروب آیاغی توپنده بر فارنجه گورکن (کور مش) او زی قدر بر بُغای دانه سی تابوب بولدیروب سویرب باره ایمش . — ای قرنداش قرنجه حق . توقته بر آز او توره یق (او ترمل) . — ای قرنداش بالا حق جور یولیکه کید بنم آغر ایشم بار یورته بُغای آلوب باره م توقة تمدیه وقتی یوق . قرنجه ده بویله دیو ڪچوب کیتمش .

بر آز جورکچ ولی یه (ص) صاپ (ص) ساری آتون کبی بزرززز بزرززز دیو او چوب جورکن (جورن — یورن) بال قورتی راست کیله . بر چیچکدن بر چیچکه او چوب قونه ایدی . ای بال قورتی حق توقته برابر او توره یق . . . ڪون اوzac او چوب جوروب بولدر مذکومی ؟ دیو ولی بال قورتی یاقین (یقین) بار دی بال قورت بونی کوروب — ای بال سنک ایشك یوق می ؟ بار کیت بویلکه بنم ایشم بار چیچکلر دن بال جیام (تو پلایورم تو پلیورم) تو قتاب تور سام کیچ او لور — دیمش . — بن مکتبه باره ایدم اما سن تو قتہ سک مکتبه بار مام مو نده (بو نده) او بیاب قایتورم ، . . تو قتہ بال قورتی حق بالی ایرتیسی ڪون تو پلا رسوك .

ولی بویله دیدکده بال قورت بزر بلاق بونک یانه ڪلور . سن مکتبه بار مز ایسک درسکی کیم باقار بن بال می تو پلامز ایشم بو کون بال می کیم تو پلار دیو ولی نک الپه قونوب پار ماغنون یشل قاجمش .

ولی نک پارماگی آجیوب شیشهیه باشلار. اندی نیشهیم دیو آغلاب
قالور، بعده هر کس ایشنى ایشلپ توردىغى آکلاپ يولىدە بازارده توقة
میوبىل مکتىب باروب قاپتىمې باشلامشنى رقمه رقمه

قراءات و تعلیم عربی

یکرمنجى درس

فصیحت — اشبو درسده کورىلەچك (ث ص ط ظ ض) حرفلىرى
بنك شكلرىنى يازميه اوكتوب يو درسه قدر اولدىغى كېي صدارىنى بىلدیر
ملى، او لجه کورلەمش (س ز ت ذ) حرفلىرىنك صدارى بر درجىدە
قدر بونلەر مشابه او لدقلىرنىن استفادە ايدوب (س) ايله (ص) (ظ)
اره سىنه اولان تفاوت صوئىتىمى اكلا تىق بىك كۈچ دىكىلدر.

ث ث ث ث ث ث

ص ص ص ص

ط ط ط ط

ظ ظ ظ ظ

ص ص ص ص

سا ثا ثا صا نس ثد صد سان ثان
صانى سامان سەمن ثەن سو سو صو صو سو ك
صو ك سېر صېر مسروور مىزور مىزور زان
ظان ذان ظام ظان (ظن) زاده ذاده

ظاده ضاده تاش طاش تور دور طور تو رم
طور مق دور مق در ناق طر ناق سروت صروت ثروت.

یکرمی برنجی درس

نصیحت — بودرسده تعلیم قرأت عربی باشله جقدر. قرأت
ترکی تعلیمنده کورلديکی کبی عربی درسنده دخی آشاغیدن یوقارو — آزدن
زیاده يه — قولای و یتلکلن کوچه طوغری قرأتك اصولی و شرائطی
آزار آزار مرتبه کوستریله جکدرکه شاکرده زور کورلمیوب درس
بدرس ایلرو باروب ملکه حاصل ایده جکدر. درسی تمام فهم ایدیروب
بعده ایلرو درسه باشلاتمق کرک و نقل و درج اولنان امثاللر کافی او.
لمز ایسه خواجه مناسبجه او زندن دخی بر ایکی امثال دها ضم ایتمیه
محخار اولدیفی اشارت اولنیور.

الله — نبی — مفتی — قاضی — امام — جامع
کتاب — کتب — کعبه — شریف — مدینه — کبیر
طهارت — غسل — فرص — قرص — استعمال
بالغ — رکوع — سجده — مذهب — لذت —
واجب — حج — اخلاق — حرام — احتمال
جنائزه — آذان — بیان — شرط — لفظ

اسلام — مسلم — ایمان — خطبه — رسول —
مطلق — جواب — کفر — سفر — قتل
(ء)

قریم مفتیسی مفتی قریم قزان مفتیسی مفتی
قزان موعذن جامع کبیر قرائت تُركی قرأت
عربی آثنا مکاربہ مسئله مسائل سوال سجدہ سیدو
طائفہ فائدہ معروف سلسلہ امام ابو حنیفہ ابو
یوسف ابن علی ثلث عشرت مشقال کفارت سلا
مت جاعت احمد حسن ولی حسین علی عبد اللہ
حبیب اللہ حسن اللہ ثواب علاج ظلم مظلوم
ظریف نظر ناظر غرض قضا حضرت ورق
عذاب دلیل ذرہ مأمور مأمور مال ماجور مأخذ
مائذ مائده عائدہ حائب احباب خطایب ذاتی
صاحب صائب۔

یکرمی ایکنجمی درس

ادخال اذهاب استراحت آرباب ارتباط

ارتحال ارسال ارعاب فرس استاذ

استجلاب استحقاق استقلال استقرار

اسود استخلاص اسوداد استرالک آشیاء

اقداد اعتبار اعتداء اعتلاء اعتفاء

اعتماد اعجاز اعضا اغصاء

نصیحت — اشبو اشارتلر حرفک اوستنده یا توبنده اوپور ایسه
شو حرفلردن صوک (ن) بارکبی او قوندیغنى و تشید اشارتى بى حز-

فی ایکی دفعه او قوندیغنى شاکرده بیان و تفهم ایتدرمىدر.

اشبو چفته حركه يه عربىلر (تنوين) ديرلىر كە حرفىن صوک
يارم سسى (نون) باركبي او قونور. مثلا (ج) يازيلور (جن) يا-
زلمش كبى (ج) يازبلور (جن) يازلمش كبى (ج) يازيلور (جن)
يازلمش كبى او قونور آيتلور

کفوأ طیرا فارا هدى كەل قريش

خُسْرٌ وَ أَجَلٌ كِتَابٌ رَسُولٌ
 مُكَهْدٌ عَزِيزٌ غَفُورٌ حَبْلٌ عَابِدٌ حَمِيدٌ تَحْقِيقًا
 خُصُوصًا خَاصَّةً سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ضِمنَا
 مَتَعْلِقٌ مَتَعْلِلٌ مَعْلَمٌ مَتَقْرِيبٌ

عَلَيْهَا حَكِيمًا

تَسْلِيَةٌ تَعْمِيَةٌ حَضَارَةٌ ذَائِقَةٌ
 سَلَالَةٌ سَلَطَنَةٌ عَنْيَةٌ مَحْرُوسَةٌ
 مَذَلَّةٌ هَمَةٌ

(ى) (ا) كَبِيْ أَوْ قَوْنَانِ امْثَالٍ

إِلَى تَعَالَى عَلَى سَيَصْلِي صُحْيٌ
 نَسْعَى عَلَى مُكَهْدٍ وَ تَعَالَى جَدْكٌ
 قَوْمًا مُجَرْمٌ كِتَابٌ مُبَيْنٌ وَ فَرْشٌ
 مَرْفُوعَةٌ وَ الْدِيْ وَ مَأْوَلَدٌ فِي ضَلَالٍ مُبَيْنٌ

يکرمی اوچنجی درس

نصیحت — بعض یerde (ا—ل) هیچ اوقونمیدیغنى بیان و تعریف ایتمیدر.

عربىدە حرفلىرى ایکى قسمە آیرامشدەر. بىرینه (حروف شمسىيە) دىرى لىركە بو (ت ث د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ن) اون اوچ حرفدر. ایكىنچىسىنە (حروف قمرىيە) دىرلىركە بو (ا ب ج ح خ ع غ ف ق ك ل م و ه ئى) اون بش حروفىدەر.

حروف شمسىيە اوکىنده حرف تعریفىك (لا) مى اوقونمۇز.

مثالا — الْتَّوْبَةُ الْثَّنَاءُ السَّلَامُ يَا زِيلُور (اتوبە ائىناً اسلام كېسى اوقونور اما حروف قمرىيە اوکىنده اولان (لا) بو يىلە تېدىل او لمىوب آچىق آچىق اوقونور. مثالا — الْحَرْفُ الْثَّانِي الْأَحْتِيَاطُ وَالْحَزْمُ الْحَكْمَةُ وَالْعَاقِلُ الْقَلِيلُ وَالْكَثِيرُ.

بِالدِّينِ بِرِبِّ النَّاسِ يَوْمِ الدِّينِ بِالرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ عَنِ النَّعْمِ إِلَى الدِّارِ وَالسَّلَامُ عِبَادُ اللَّهِ الصَّالِحِينَ وَالْتَّيْنَ وَالْزَّيْتُونَ

الْأَشْعَارُ وَالْأَيَّاتُ الْمَوَكِبُ وَالْمَقَادِرُ الْعَاجِزُ وَالْقُصُورُ الْمَقَالُ وَالْجَهَالُ

☞ حرف جر لر حقنده بعض معلومات ☞

بَأْلٌ — بَيْلٌ — عَلَى أَلْ — عَلَلْ

فِي الْأَلْ — الْأَلْ فِي

رَعْلَلْ — رَعْلَلْ

نصیحت — (بال) بیل کبی و سائر لرینک دخی مقابله نده مذ کور اولدیغی وجهه او قونه جفی شا کرادنه آکلا تملی.

بـالـمـكـانِ بـالـعـافـيـهِ بـالـحـولـهِ بـالـأـحـالـهِ بـالـأـصـالـهِ

بِالْأَنْتَفَاقِ فِي الْحَزْمِ فِي الْمَحَالِ بِالْأَمْتَحَانِ

سلامة الإنسان في حفظ اللسان من كثرة

كـلامـه مـلامـه من عـذـب لـسانـه كـثـر

أخوه ^و* شَتَابَ لَا يَعْرِفُ فَضْلَهَا إِلَّا بَعْدَ

فَقِرْهُمَا الشَّيْبُ وَالْعَافِيَةُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْشَأَ

اللَّهُمَّ أَسْلِمْهُ عَلَيْكُمْ وَعَلَيْكُمُ السَّلَامُ تَبَارَكَ اللَّهُ أَكْبَرُ

الله وَتَعَالَى لَا حُوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ

٥٥ نصر من الله وفتح قريب احسان على

الْاِحْسَانُ اَمْ الْأَمْرُ بَابُ الْبَابِ يَوْمُ الْيَوْمِ

نصیحت — ایلرووده درسلرک قولایلغی ایچون بو یerde بر خیلی
دقت ایدوب سؤال جواب و امثال ایله شاکرد اوقدیغینی تکرار ایدوب،
نه اولدیغینی و نصل استعمال اولندقلرینی تمام بیلهملیدر و بعده ایلرو
درسلره دوام ایدرملی در.

يَكْرَمِي دوردنجى درس

(بونى بالا اوقدور هم خواجه اوزى نصیحت ایدر)

ای قرنداشم بو درسدن عربچه اوقدومىه باشليه جقمنز. دقت ایستەكز
کوج اولمديغنى كوررسز. عرب ديلى ديمزك ديليدر. دينانك اك بيوك
اك طاتلى ديليدر. خدای تعالىنك امرلرى اولان ڪتابمىز قرآن
عظيم الشان عرب ديلندهدر. دعامتىز نىمازمز ایچون عربچه اوقدومق
كىدر. عرب ديلنده قرآن عظيم الشاندىن ماعدا دها پك چوق تورلى
علملىك ڪتابلىر باردر. نحو، بيان، بدیع و لفت فنلىرىنى اوقدوب
اوڪرنسەكز عربچه اولان ڪتابلىرى آكلابىوب بيوك فائدلر كسب
ايدرسز. دنياڭز و آخرتەكز مسعود و راحت اولور.

ترکچە اوقدوب يازميه بىلورسەك هر ايشىكه يارار. عربچه بىلورسەك
دېن و عبادت و همده دنيا يولنى اوكرنوب بو دنياده هم ایكنجى
دニياده راحت اولورسک دها معلومات و وقوعات ڪورروب عقل و
فهمكى اوتکون و كسىن ايدرسك. بوندىن صوك اوقدونه حق درسلرده پك
چوق خوش خبرلىر و حكايىلر و حسابلىر كوريرسک و اوڪرنسەكز
آناك آتاك سىڭ منلا اولدېگى كورروب قووانورلىر شادلنورلىر هم سنى
پك سورلىر. آتالرمزدىن قالمش غايت خوش و حكمتلى سوزلر باردر.
بونلىرى هر كس يلمك كرك. بو درسده بو سوزلرک بعضىسى نقل او-
لندى. اوقدۆكز و نه اولدېغىنى بىلگىز هم بر كاغذ اوستە يازوب
آلڭىز.

آقاڭلۇر سوزى

— «چوق عمر اىتمش ياشيان چوق بىلمز، چوق جوركىنله چوق بىلمز، چوق اوقويان چوق بىلور.» —

نه ديمك بو؟ —

«عقل ياشدە اولمز باشىدە اوپور»

نه ديمك بو؟ —

— «ازاجق آشم قايغوسز باشم» —

— «كچى برکن قوى آلور هيچ برمىان نه آلور».

بو نه ديمك؟

— «عقلسىز دوستك اوئىنجە عقللى دشمنك اولسون».

— «علم و معرفت آشامق استمىز آشامىھ بىرلىر».

— «علم بىر مالدىرنە نه جويولور نه بىتىر و باردقچە چوغالور».

— «ال الى جووار ايکى ال بىتى جووار».

— «ياقين دوست او زاق قىنداشدن يخشىدر».

— «ياپراق كىل يانىنده طورمىشە كىل قوقومش».

— «قوش يواسندە كوردىكىنى ايدر».

علم و اوقو حقىنە

فېخىر غالىم صلى الله علسيه وسلم افندىم علمك تحصىلى اىر و قادرىن يىچون فرض اولدىيى بىيان بىوروب «قطايدە (چىنە) اوسلە آرىايوب قدىروب اوكرنڭىز» دىمشلىر.

حضرت على راضى الله عنہ افندىم «علم مسلمانك مالىيدىر قايدە اوپور ايسە اولسون باروب آلور» بىورمىشلىر.

علم مالدىن افضل اولدىيى خصوصىدە دىمشلىر: — «علم بىركى ايلە يىتمىز بلەكە آرتا مال ايسە آزالور».

— «مال اىچون بىر باقوجى كىرك علم ايسە صاحبىنى باقار».

«مال دنیاده قالور علم انسان ایله برابر یولداش کیدر» «مال صاحبیاری عالمه هر وقت محتاجدرلر اما اهل علم بونلره محتاج دکلدر».

یکرمی بشنجی درس

مصعب ابن زبیر رضی الله عنه حضرتلىرى اوغلۇنى خطاپا دىمىشلر: «ای اوغلۇم علم شريف اوکرنىمې غىرت قىل زىنگىن و باى اولورسىك علم سكا زىنت و جمال؛ فقير اولورسىك مال و آقچە اولور».

عبدالله بن عباس راضى الله عنه حضرتلىرى اوغلۇزه بو يىلە نصىحەت ايتىشلر — «ای اوغلۇم، علم ادب كسب ايتىمې غىرت قىل، چونكە مروتە دليل — يولده یولداش — مجلسىدە صدر — يوقلقىدە غنا — هر كىس اىچۇن اعتبار — اولوغۇر اىچۇن كمال — سلطانلار اىچۇن جلالىدر.

علم نجوم و بعض توارىخ و اشعاردە حروف هجا رقم يىرىنە استعمال اواندقلىرنىن حرف بىذكۈرەبىي جمع ايدن ابىجد كلمەلرى يوبىندە كۆسترلىدىكى وجهە شاكردانە تعليم اوئىمایدر.

أبجد	هوز	حاطى
ا ب ج د ه و ز	ه و ز	ط ح ي
أ ب ج د ه و ز	ه و ز	ط ح ي
كاهن	حساب ابجد	سعفص
ل م ن		م ن
ر ش ت		س ع ف
ق		غ ظ ض
ـ ـ ـ		ـ ـ ـ
ـ ـ ـ		ـ ـ ـ
ـ ـ ـ		ـ ـ ـ

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَجَهْدُكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ
وَجَلَ شَنَاؤُكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ

التحيات لله والصلوات والطيبات السلام عليك أيها
النبي ورحمة الله وبركاته السلام علينا وعلى عباد الله
الصالحين أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمدًا
عبده ورسوله

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ
عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ أَذْكُرْ حَمَدَ مُجَيدَ

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ
عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمَدَ مُجَيدَ

لِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكِتَابِهِ وَرَسُولِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

وَبِالْقَدْرِ خَيْرٌ وَشَرٌّ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى وَالْبَعْثُ بَعْدَ
الْمَوْتِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ
— نصيحت —

شاکرد یا که مکتب بو محله کلمدگدن صوک قرات عربی
بی هفتیک شریفدن یا که کلام قدیمدن تعلیم ایدر.

تَعْلِيم حِساب

(ذهناً)

نصيحت — هر کون بر مقدار اوقدقدن صوک یا یازدقدن صوک
بالایه راحتلوق ایچون بر خیلی ذهناً حساب ایدرمیلدر. بر ساعت دقت
ایله اوقویان و یازان شاکرده یارم ساعت حسابدن تعلیم هم راحتلوق هم
آیروجه بر فائدهدر؛ خواجه صبیانک ایاروسنده درس او له جق علم حسابه
مدار اولور. اوچ دورت ساعت مکتب و اوقو اثناسی درس تبدیل ایتمک
اصول تدریسک برنجی قاعدهسیدر. بر ساعت اوقومق بر ساعت یازمق
بر ساعت حساب ایله تعلیم ایتمک شاکرده کوچ کلمز، اما اوچ ساعت
طورمیوب اوقومق یازمق ذهنه و وجودینه یورغوناق ڪتورر. بوکا
ڪوره عمل قیامایدر. رقم یازدرمیه کرکمز تورلی حسابلری هپ ذهنا
ایتملی. شاکرد بر دکل ایسه بری بیلدمدیکنی ایکنچی سندن سؤال ایتملی
و هیچ کیمسه بیلمز ایسه بعده خواجه اوژی بیان ایتملی.

امثاللر

(ایلو و کرو صایمق)

بر ایکی اوچ دورت بش آتی یدی سکر طقوز اون — طقوز
سکر یدی آتی بش دورت اوچ ایکی بر.

✿ ۴۱ ✿

۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	۳	۰	۷	۹	*	۹	۷	۰	۳
۱۰	(۷)	۸	(۵)	۶		۴			۲
۲	(۴)		(۶)	۶		۸			۱۰
۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۲۰	۱۸		۱۶		۱۴		۱۲		۱۰
۱۰	۱۲		۱۴		۱۶		۱۸		۲۰
۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰

(وَكَذَا)

آتى المایی اوچ شاکرده تقسیم ایتسهک قاچر الما توشر؟

آتا اوچ اوغاننه طقوز کاپیک برمش. هر برینه قاچر کاپیک؟

بر فونت چای بر روبله، ایکی فونتی قاج روبله ایدر؟

بش فونتی قاج روبله ایدر؟

یارم (یارتی) فونتی نهیه آنور؟

بش الما اوچ الما دورت الما — جمعی نه قدر اولور؟

اون بش کاپیکم بار ایدی. اوچ کاپیکنی صدقه بردم قاج کاپیکم

قالدی؟

قالمش آقچه نک یاریسنی (یارتی) قرنداشمه بردم. او زمه نه قالدی؟

بر آرشون اون آتی ورشوقدر. سکز ورشو آرشونک نه سیدر.

دورت ورشو نه سیدر؟

ایکی — اوچ — سکز — دورت — نه قدر اولور؟

۱۸ نک یاریسی نه در؟ (۱۶ - ۱۴ - ۲۰ - ۱۰ - ۸ - ۶)
بوندرک آیرو آیرو یازتیلری نه قدر اولور؟
(وَكْدَا)

۳ کره ۳ نه قدر اولور؟ (طقوز)
(۳ کره ۴) (اوج کره بش) (۲ کره ۳) (۴ کره بش) (۳
کره بش) (دورت کره بش). نه قدر اولور؟
بر هفته یدی ڪوندر. ایکی هفتهده قاج کون اولور؟
بر آی دورت هفتهدر. اوج آیده قاج هفته اولور؟
بر کون اون ایکی ساعت اولور.
چاریک ڪون قاج ساعت اولور؟
(وَكْدَا)

احمدک اوج کاپیک آقچه‌سی بار. علی نک دورت مرتبه زیاده در.
علی ده قاج کاپیک بار؟
ولی نک اون ایکی کاپیکی بار ایدی یارتیسنه قلم آلمش. ایکی کا-
پیکه کاغد آلمش. قالدیغی آقچه‌سی کیساسنده ایمش. ولی نک کیساسنده قاج
کاپیک بار؟

نصیحت — شاکرد یا شاکزدلرک چاغ و یاشلرینه کوره بردن
یوزه قدر هر تورلی ذهنی حساب ایتمیه الشدرملی ذهناً جمع اخراج
ضرب و تقسیم ایدرملک بیوک فائنده‌لری موجب اولور. اما شاکرد پل
یاش ایسه اون و یکرمی دن زیاده رقم ایله عملیات ایتمامیدر.

یازی و اوقو اراسی بر چاریک یا یارم ساعت ذهنی حساب ایله
تعلیم ایتمک تکرار والده‌لره و خواجه‌لره نصیحت اولنور. اوقدون یازیدن
بولدمش بالانک ذهنی راحتلنور هم حساب ایله فهمی آچیلور.

قرأت ترکی

(برنجی درس)

قوی سمیز اولسه، آت جویرک اولسه قیمتی و قدری زیاده اولور.

انسانك (کشينك) قيمتى علمى بيلوكى و هنرى ايله اولور. نه قدر زياده بيسه، نه قدر هنرلى اولسە شوقدر شونسبىدە قيمت و قدرى زياده اولور. اوقومش و بيلوجى آدمى هركس سور اكا هركس رغبت و مرحمت ايىدر. بىشى اوقوميان بىلەمان آدمە نادان، جاھل ديرلر. اوقومش و بيلوجى كشى يە عالم عارف استاد ديرلر.

بىلەك ايسە اوقومق يازمۇق ايله اولور. بيلوجى و عالم اولمۇق استيان آدم اوقومايدە غيرت ايتىدىر. خواجەنك و آنانك آيدىقلرى سوزلەرى و كوستردىكلرى درسلرى اوكرنەلى؛ كوستردىكلرى يازىلەرى يازىلەرى يازىلەرى. تىزىلەك ايله اوقو يازى بىلوب بعده زور و بىيوك كتابلىر اوقوب عالم و استاد اولورسىز.

نصيحت — بو درىدىن رقم يازىدرمە باشلاملى.

حساب

(برنجى درس)

يدى آتى بش دورت اوچ اىكى بى

١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧

صفر	طقوز	سکر
-----	------	-----

٨	٩	٠
---	---	---

بردن طقوزە قدر صايىلىر بىر رقم ايله يازىلۇر (ترقىم اولنىور). بو صايىلىرى باقوب يازىكىز بعده باقييوب يازىمە اوكرنەلى.

١ و ٢ نه اولور؟ ٣ و ٤ نه قدر اولور؟ ٥ و ٦ نه قدر اولور؟ ٦ و ٦ نه قدر اولور؟ ٤ و ٤ نه قدر اولور؟ ٣ و ٥ — ٧ ؟ ٥ و ٦ — ٨ ؟ ٦ و ٤ — ٩ ؟

٣ دن اىكى چىقسە قاج قالور؟ ٥ دن ٣ چىقسە نه قدر قالور؟ ٦ دن ٣ چىقسە — ٥ دن ٣ چىقسە — ٦ دن ٤ چىقسە — ٨ دن ٥ چىقسە — ٩ دن ٦ چىقسە — ٩ دن ٣ چىقسە — ٩ دن ٤ چىقسە — ٩

❀ ٤٤ ❀

❀ علم حال ❀

(برنجی درس)

سن مسلمان اوغلی سن و او زیکده مسلمان سن، مسامان اولان کشینک آلتی شیئه اینامسی یعنی ایمان ایتمسی مطلق کرکدر. (فرضدر)

برنجی) — الله تعالیٰ حضرت‌تلرینه ایناملی .

ایکنچی) — ملکلره ایناملی .

اوچنچی) — الله تعالیٰ حضرت‌تلرینک انسانلر ایچون ڪوندردیکی ڪتابلره ایناملی .

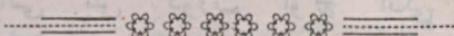
دوردنچی) — الله تعالیٰ سوزلرینی و امرلرینی بیلدرمیه مأمور او لمش پیغمبرلره ایناملی .

بشنجی) — آخرت کونینه یعنی ایکنچی دنیا یه ایناملی .

آتنجی) — قدره و خیر و شر الله تعالیدن اولدیغنه ایناملی .

❀ امتحان ❀

مسلمان اولان قاج شیئه اینامق کرکدر؟ بونلر نه در؟ سویله .

❀ علم جغرافیا ❀

(برنجی درس)

یاشادیغمز و عمر کچوردیکمز بو دنیانک طوپراقلری، صولری، دکز لری، طاغلری، انسانلری و بونلرک ایشری ڪوچلری و دولتلری و حاللری خصوصده خبر برن علمه « جغرافیا » یا که « جهان نامه » دیر لر. بو پك اسکی و مهم علمدر. اسلام علماسنک بو علمده چوق خد متلری و اثرلری باردر. بو علمی هر کس بیلمک کرکدر، چونکه دنیا انسانلرک یورتیدر — هر کس ایسه یورتنده نه بار، نه یوق اولدیغنى بیلسه یخشى اولور. فهمی ڪوزی آچیلور .

سزلری یخشى فهملندرمک ایچون دنیانک اوzac و چت ولايتلرندن بحث ایتمز بورون اوز یورتکز خصوصده بعض خبرلر بیلدیرهيم. قرييه ده (آوولده) شهرده (قلعه ده) یورتکز خانه کز بارمی؟ اوت بار. شو

یورتکزه دقت بیورکز یورتکز خصوصیه آله‌جگنر معلومات و خبر دنیا
یی اکلامیه یاردم و چاره اولور.

یورتکزک دورت طرفی باردر. صباح ایرته بر طرفدن کونش طو.
غار، آقشام ایکنجه طرفه یتشوب باتار - قونار؛ کون چیان یا طوغان طرفه
(کون طوغش، شرق، مشرق) طرفی دیرلر. کون قونان طرفه
(کون باطش، غرب، غرب) طرفی دیرلر. کون طوغان طرفه بت
بروب طورساق آرقه‌مز کون باطشه باقار. بو حالده اوک قولمز اولان
طرفه (کونلک یا که جنوب) دیرلر و صول قولمز اولان طرفه (قیشق
یا که شمال) دیرلر. شرق، غرب، جنوب و شمال دورت طرفدر که بو.
نله اصل طرف «جهات آصلیه» دیرلر. آکلاتمک ایچون جهات آصلیه
نک شکل و پلانی ترسیم ایتم.

شمال یا که قیشق

شمال یا که قیشق

شرق

جنوب یا که کونلک

یا که کون طوغش

یورتکز

جنوب یا که کونلک

امتحان

علم جفرایا نهدن بحث ایدر؟ اسلام علماسنک بو علمده خدمتی بار.
می؟ یورتکزک قاج طرفی بار؟ بو طرفلرک آدلری نچیکدر؟ شرق - نه
طرفه دیرلر؟ غرب؟ ... جنوب؟ شمال؟ قنی طرفلردر.

علم تاریخ

(برنجی درس)

علم تاریخ اسلام عندنده مقبول و معتر بر علمدر. «تاریخ» دنیا نک و خصوصیله انسانلرک کچمش حاللرندن بحث ایدن بیوک بر علمدر. تاریخ بیلمکده چوق فائده باردر، چونکه بو علم دنیاده او لمش يخشیقلری و یامانلقلری بیان ایدوب، زیانلی و فائنه لی حاللری بیلدیروب، عبرت او لور. علم تاریخ نقل ایدن حاللر و واقعه لر مبالغه، یالان، یا کلش او- لمیوب، اثبات و دلیل ایله ثابت شیلدر. بویله او لمز ایسه «علم» دینلمر «احیات» «مصالح» دینلور. علم تاریخ اوچ تورلی دلیل ایله بنا او- لنور — برنجی «آثار مطبوعه» یعنی اسکیدن یازیلوب قالمش کتابلر. ایکنچی «آثار مقوله» یعنی آغزدن آغزه آیتیلوب کلن اخبار و حکایه لر. اوچنچی «آثار عتیقه» یعنی اسکی زمانلردن و اسکی زمان آدملرندن قالمش بنالر، نشان طاشلر، سلاحلر و آقچه لر کبی شیلدر. زمانلری او- لچمک و او لمش واقعه لرک وقتی تعین ایتمک ایچون ایکی بیوک «رأس تاریخ» قبول او لمشدر. بری «تاریخ هجریه در» که رسول الله افندی مزک مکة مکرمه دن مدینه منوره بیه کوچکلری یعنی هجرتی سنه سیدر. ایکنچیسی عیسی علیه السلامک طوغدیغی «میلاדי» سنه در که هجرت رسول الله دن آلتی یوز یکرمی ایکی سنه مقدم یعنی بورون واقع او لمشدر. اشته دنیاده او لمش بر ایشی یا واقعه بی نه زمان و قاچان او لدیغی بیلدیر مک ایچون بو ایکی رأس تاریخک برینی استعمال ایدرلر و هجرتندن یا میلاددن فلان قدر سنه اول یا صوک دیو بیان ایدرلر.

جمله ملتلردن و خلقلردن بحث ایدن تاریخه «تاریخ عمومی» و بر ملتک یا بر دولتك احوالندن بحث ایسه «تاریخ خصوصی» دیرلر.

تاریخ عمومی اوچ بیوک قسمه منقسمدر. بری اسکی زمان تاریخی (قرون اولی) خلقت آدمدن غربی رومه دولتك انقراضنه، خرابنه قدر اولان ایشلری بیان ایدر.

ایکنچیسی — اورته زمانلردر (قرون وسطی) که مذکور رومه

دولتندگ جرابندن آمریقه کشف اولندیغه قدر اولان ایشلری و اوچنجیسى
یکی زمانلر (قرون جدید) درکه آمریقه تابلدینگدن بو کوئتلره قدر اولان
ایش و حاللردن بحث ایدر. بر قرون — بر عصر یوز سنه در.

امتحان

علم تاریخ نه دن بحث ایدر؟ (رأى تاریخ) نه دیمکدر؟ سنه
هجریه و میلادیه دیمک نه در؟ تاریخ عمومی و خصوصی نه در؟ تاریخ
عمومی قاج قسمه مقصودر؟ قرون و عصر قاج سنه در؟ علم تاریخ نه
اوژره بنا او لمشدر.

قرأت ترکی

(ایكنجی درس)

بر زمانده آدم ایله آیو دوست او لمشلر، ایكىسى برابر ايش و کسب
ایده جلک او لمشلر. بر ییل شریک اور طاق اولوب بگدای صاچمشلر، غا
یت یخشى او لمش، بونى نجیك پاي و تقسیم ایدرمز فسکری ایله آیو
کشى يه دیمش: اى دوستم، بگدایلر پك یخشى ارلدی حصه مزى پایلاشوب
بعده جیساق نصل او اور؟ — پك یخشى او لور اما نصل پاي ایده يك،
دوستم؟

— نصل پاي ایده جكمز سن اوست طرفني آل، بن ايسه تو.
بلرینى جیوب آلورم.

— پك یخشى سىك استديكك كېي او لسون ديو آدم بگدایلری چا
لوب (چاپوب) آلور آیويه (آیوغه) تو بلرى و تامورلىرى قالور!

ایكنجى سنه (ییل) ينه اور طاق اولورلر و مشاوره قيلوب
شالقان صاچارلر. كچن سنه بگدای ايشنده آلدانديغنى فکر ايدوب آیو
کشى يه دير كه — اى دوستم، شالقاڭلار يىشىدى. بو سنه اوست طرفني
بن آلەيم تو بلرینى سن آلورسن.

— پك یخشى دوستم سىك مرادكجه او لسون.

* 48 *

آيو شالقانلرک يا پراقلرینى طوبلاپ آلور آدم ايسه شالقانلرى (شا-
لقانلارنى) قازوب آلور.

آیو ینه آلدانور. آیونک فهمی آز اولدیغی ایچون انسان ایله
نه کبی ایش طوتش ایسه هپ کارلی اوله ماش. فهمسر ایشن فائده
چیقیمور، بیچاره آیو.

حساب

(ایکنوجی درس)

نصیحت — طقوزدن زیاده صایه ایله عمل کوسترلمسون چو-
نکه ایلوسی شاکرده کوسترلمدی. بردن طقوزه قدر صایه لر ایله تورلی
عملیات ایدرملی.

احمدك ايکي الماسي، حسنک اوچ الماسي علینك دورت الماسي
قوشولسە همسى نە قدر اولور؟
علینك ۲ کتابى بار. ولینك ستابلرى ۳ مرتبه زيادەدر، ولیدە
قاچ ستاب بار؟

حسین نک ۹ کاپیک آقچه سی بار ایدی. ۳ دوستنہ تقسیم ایتندی
برر قرار یعنی مساوی اوله رق بردی، دوسترنیه قاچر کاپیک بردی؟

کوننە ۲ بت کتاب اوقویم. هر کون بولىه اوقر ایسم ۴
کوننە قاج بت اوقویه بیلورم؟

بر آدمك اوچ اوغلى بار ايمش. جمعه کونى بونلرە بازارلىق آچە
برمش کچوک اوغلانە ۲ کاپىك برمىش. ايكنجىستە بوندن ايکى مرتبە زىا-
دە و بىيوك اوغلانە ايكنجى اوغلاندىن ۳ مرتبە زىادە برمىش. ايكنجى او-
غلانە و بىيوك اوغلانە قاچر کاپىك برمىش؟

بردن طقوزە قدر يازىكىز : —

٩ - ٨ - ٧ - ٦ - ٥ - ٤ - ٣ - ٢ - ١

بر اوچ دورت قوشلسە سىز اولىور. رقم ايلە بولىه يازىلور:

١

٣

٤

٨

٣	٤	١	٥
٣	٢	٥	٣
٤	٣	٣	١

بونلرڭ هر برى نه قدر اولىور؟

علم حال

(ايكنجى درس)

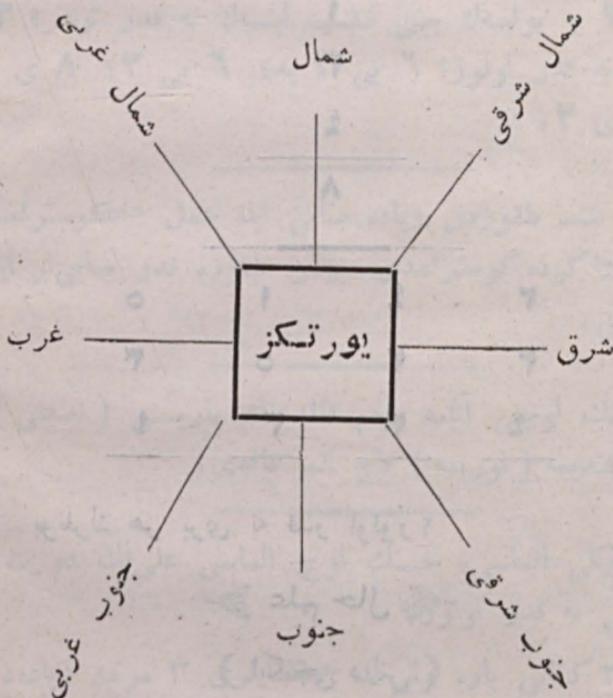
(الله تعالى حضرتلىرىنه ايانانق) — الله بىردى. الوھىستىنە و ذات
و افعال و صفاتىنە و تاثيراتىنە شريکى و نظيرى يوقدر. دىنگەدە ھېچ
ئىشىئە اوشامز. جسم و جوهر و عرض دىكىلەر. رىنگىن توسىن شىكلەن
صورتىنە مىزھەدر، آناند، بابادن، قىزدىن و اوغلانىندن و قادىنندن و اويقو-
50

دن، آشامقدن، ایچمکدن، کولمکدن، آغلامقدن معاوادر. گمسه‌دن طوغديغى و گمسه‌بى طوغريدىغى يوقدر. هر وقت هر يerde حاضر و ناظردر، اولى و آخرى يوقدر. جهازده يerde ڪوکده هر نه بار ايسه جمله‌سنى الله ياراتمش و خلق ايتىشدر و خلق ايتىكى شيلرک جمله‌سنى خلق ايتىزدن بورون بيلور ايدى. صفاتلرى و اسملىرى ايله برابر ازىلدر. علم ازىلن آنك صفاتىدر عالم اسىمider. الله تعاليىنک بارلغى گندىندر غيريدين دكىلدر. ذات اعلاستك عينى و غيرى اولميوپ ذاتىله قائمدر زوالدن و تغيراتدن بريدر.

علم جغرافيا

(اينجى درس)

(شكىل)

يورتىشكىز دورت طرفى اولىدېشى كېيى جهازك دخى دورت طرفى باردر. هر نه يerde اولسەق محل و ير شو دورت طرف ايله تعىين و معلوم اولنور. برنجى درسده بىلدىكىكىز كېيى طرفلىره (شرق) (غرب)

(شمال) و (جنوب) ديرلر،

يرلرى دها يخشى تعىين اىتمك ايچون بو دورت طرفك آرارىنه دخى مخصوص آد قويمىشدرلر. شويله كە شمال ايله شرق آراسنه (شمال شرقى)، جنوب ايله شرق آراسنه (جنوب شرقى)، جنوب ايله عرب آرا. سنه (جنوب عربى) و شمال ايله عرب آراسنه (شمال عربى) ديرلر، يوقارو شكلده اولدىغى كېيى كوستىلمىشدر.

پلان و قارته ترتيب و ترسىم اولدقىد كاغدىك يوقاروسى شمال — آشاغىسى جنوب — اوڭ طرفى شرق و صول طرفى غرب اعتبار او. لىمق عمومى قاعدهدر. جمله قارتەلر و پلانلر بو قاعده اوزىزه ياصالور. ياصادىغىمىز شكل بو قاعده اوزىزهدر.

يورتمز يانىدە اولان جمله يورتلرى، باغ و باغچەلرى، قر و اور- مانلىرى باقوب اوچىپ بىر يازوب دفتر اىتسەك يورتمزك و قريەمىزك يا محلەمىزك جغرافياسىنى يازمىش اولورز و بونلىرى بىر كاغد اوستىنە صره سنجە اشارت اىتسەك قارتەسىنى (خرىطە) ترسىم اىتىش اولورز؛ ايشتە بو كېيى جمله الکالرى، طوپراقلرى، درىا و دكزلىرى، طاغلىرى، اورمانلىرى كزوب جوروب يرلرى اوچىپ، انسانلىرى حسابلىك ايشلىرىنى و حاللىرىنى بىلوب جهان نامە يىنى جغرافيا علمى ترتيب اىتمىشلردر.

جهانك امتحان

جهانك دورت طرفك آرارىنه نصل ديرلر؟

بو دورت طرفك آرارىنه نصل ديرلر؟

پلان و قارتەنك يوقاروسى قايىسى طرف اعتبار اولمىشدر؟

آشاغىسى — ؟

اوک و صول طرفی — ؟

علم جغرافیا نصل ترتیب او لىمش ؟

علم تاریخ

(اینگلیزی درس)

برنجی درسده بیان او لىمش ایدی که — تاریخ جمله ملتاردن بحث ایسه (تاریخ عمومی) بر ملتاردن بحث ایسه (تاریخ خصوصی) تسمیه او لىور.

تاریخ اوچ بیوک قسمه منقسمدر: تاریخ قرون اولی — تاریخ قرون متوسطه و تاریخ قرون جدید.

(قرون — عصر) یوز سنه دیمکدر. او لىمش ایشلرک وقت و زما- نسی تعیین ایتمک ایچون ایکی بیوک زمان یعنی (رأس تاریخ) قبول او لىمشدر؛ بری هجرت نبی صلی الله علیه وسلم و میلاد عیسی علیه السلام (عیسی پیغمبرک طوغمسی)

شویله که «فلان ایش هجرتدن یوز سنه اول یا یوز سنه صوک او لىمش» دیئرلر یا که فلان محاربه میلاددن ایکی یوز ییل اول یا بش یوز ییل صوک او لىمش دیئرلر.

بو دیدیکلرمی فهم ایتدیکز ایسه ایلروسنی او قوکر.

قرأت ترکی

(اوچنگی درس)

بر کون علی نک آناسی یورغان تیکر ایدی. یورغان بیتکاج آراچق (آزغنه) پامق (مامق) پارچه سی آرتوب قالاری. علی بو پامق پارچه.

سنی آلوب — ای آناچم بو اندی بر ایشه یارامز — دیو پنجره دن
(تره زدن) آتدی .

— ای، اوغلوم، دنیاده هر نه بار ایسه چوق (کوب) اولسون
یا که آز اولسون یارامیوب قالمز، بر ایشه کرک اولور، بلکه بو پامق پار
چهسی دخی کرک اولور

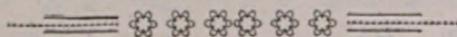
آنا بو سوزلری آیدیغی وقت یورت یانه بر قوشچق اوچوب
کلدی، علی تاشلامش پاموغی آغزینه قاپوب آلوب کیتی .

— آنام، آنام، تاشلا دیغم پامغی بر قوشچق آلوب کیتی؛ قوشچق
یورغان تیکه جک می؟

— خیر اوغلوم، قوشلر یورغان تیکمزلر، لکن یوالرینی یون، پا
مق و بوکبی یومشاقد شیلر ایله توشرلر و یواده او توران بالاجقلرینی
راحت ایدرلر، اوفاق قوشچقلر پاموقلی یواده یاتوب او شمزلر و خدایه
دعا و شکر ایدرلر .

بو کوردیکنه و ایشتیدیکنه تعجبنوب دنیاده هر شی آز اولسون، چوق
اولسون کرک اولدیغی علی فهملب آلدى .

نصیحت — بو حکایه بی شاکرد او ز دیلی و عباره سی ایله نقل
ایتسون؛ در سده اولان عباره لری تکرار ایتمک حاجت دکل، آنجق مفهو .
منی اکلاب نقل ایتمسی کرکدر .

حساب

(اوچنجی درس)

۷ دن ۲ چیقارساق ۵ قالور .

۹ دن ۶ چیقارساق ۳ قالور .

رقم ایله بونلر بویله یازیلور : —

۹	دن	۷
۶	چیقسه	۲

۳		۵ قالور

آشاغىدە كى سايىلىرى يوقارودە كى سايىلردىن چىقاركز ئە قالور ھم سوپىلگىز، ھم يازكز.

$$\begin{array}{r} ٧ ٥ ٤ \\ \underline{-} ٣ ٦ ٥ ٣ \\ ٤ ٢ ٣ \end{array}$$

٢ كره ٤ - ٤ اولور. ٣ كره ٣ - ٩ اولور. ٣ كره ٣ اولور.

بونلار رقم ايله بوباه يازيلور:

$$\begin{array}{r} ٣ ٣ \\ \underline{-} ٣ ٣ \\ ٦ \end{array}$$

(مرتبه) (كره) دىيىكمىز يرىنه و ايىكى رقم بىرىنه ضرب اوئىنەجق ايسه اشبو (X) اشارتى قويارلار.

٤ دى ٣ يە تقسيم ايتسەك ٣ حاصل اولور.
٦ يى - ٣ يە تقسيم ايتسەك ٣ حاصل اولور.
بونلار رقم ايله بوبىلە يازيلور:

$$\begin{array}{r} ٦ | ٣ \\ \underline{-} ٦ \\ ٠ \end{array} \quad \begin{array}{r} ٤ | ٣ \\ \underline{-} ٤ \\ ٠ \end{array}$$

حاصل صفر

بو تقسيملىرىنى نە حاصل اولور؟

$$\begin{array}{r} ٩ | ٣ \\ \underline{-} ٩ \\ ٣ \end{array} \quad \begin{array}{r} ٨ | ٤ \\ \underline{-} ٨ \\ ٢ \end{array} \quad \begin{array}{r} ٨ | ٤ \\ \underline{-} ٨ \\ ٤ \end{array}$$

اشبو اشارت صول طرفىدە اولان سايى اوك طرفىدە

اولان صایی یه تقسیم اولنه جفنی بیلدیرر.

علم حال

(اوچنجی درس)

الله تعالیٰ حضرتلىرىنىڭ صفات ذاتىھىسى و صفات فەلیھىسى يعنى خدا يه مخصوص صفات و ايشلر كىندى ايله قائىمدىر و مخلوقاتك هىچ بىرىنىڭ صفات و ايشنە بىزەمۇز. حق تعالیٰ حضرتلىرىنىڭ ذاتىھ مخصوص صفاتلارى بونلردر. (حیوۃ — قدرت — علم — کلام — سمع — بصر — ارادە) و غېريلردر. فعلنە مخصوص صفاتلارى — يراتقى خلق ايتىمك — رىزقلندرمۇق — يوقدن بار ايتىمك و اولىدەرك و دىرتىمك و بونلر كىبى ايشلردر.

(حیوۃ)

الله تعالیٰ حضرتلىرى دىرى او لماسىدر دىرىلىكى او زىندىندر هىچ كىميدىن دىكىلدر. الله ايچون او لوم يوقدر. باقىدر. او لوم مخلوقات يعنى انسان، حیوان و سائەر ايچوندر، بونلر طوغار و اولر، فانىدرلر.

(قدرت)

الله تعالىينك هر شىئە هر ايشه قادر او لمىسى در. قدرتى قديم و ازلى و ابىيدىر. هر نە ايستر ايشلر مرادىنە هىچ مانع يوقدر. اك اوافق نرسە لرى و اك بىيوك و او لوغ نرسالرى قوجە دىنالرى بر مرادى ايله خلق ايدر.

(کلام)

الله تعالىينك سوپىلمىسى در. جناب حق سوپىلر، سوزى ازلىنىدر، لكن بىزلىر كىبى آغز و دىل و حرفلر ايله سوپىلمۇز.

(سمع)

الله تعالیٰ حضرتارىنىڭ ايشتمىسىدر. جناب حق بارچە شىلرى و كلمە لىرى ايشىدر، لكن بىزلىر كىبى قولاق ايله دىكىل، قديم ايشتىمىسى ايله.

(بصر)

الله تعالى نیک کورمی در. خدای تعالی هر شیلری کورر، بر شی آکا پرده و ستر اولامز، کورمی بزلر کبی کوز ایله دکلدر، کورمک از لدمه صفاتیدر.

(اراده)

دنیاده و آخرتده اولمش و اولادجق اوافق و بیوک، آز و چوق ایشلری خیر و شر، فائده و ضرر هپ جناب حقک ایشی و مرادی دیمکدر. اولده و حاضرده و بعده دنیاده و آخرتده هر نه اولمش و اولا جق ایسه حق تعالی حضرتلرینک مراد و اراده سیدر.

حق تعالی دیریدر، قادردر، سویلر، ایشیدر، کورر، مراد ایدر؛ لکن جمله صفات و ایشلری کندینه مخصوصدر. مخلوقات و موجوداتدن صفات و فعلی هیچ بر شیئه اوشامز.

جغرافیا

(اوچنجی درس)

اوتوردیغمز خانه بی و قونشو جوار خانه لری یا که محله بی قریه بی دقته آلوب نه برد و نصل اولدقلرینی تاشدن می آگاچدن می یاسالدقلنی و آدملری کیمی اولدیغنى و نه کبی ایش و تجارت ایله مشغول اولدقلرینی بیان ایستمک، شو محلک احوال جغرافیاسنی یازمش اولورز.

ایشته، بوکا اوشاب بعض اولوغلر و علمالر دنیانک هر طرفی و جمله الکالری، بلده لری، ادلیل و دکز لری دولاشوب جوروب هر نه کور دکلرینی حسابل، اوچب یازمشدرلر و شهرلرک پلانلرینی و طوپراقلرک، دکز لرک قارنه لرینی یاسامش لردر (ترسیم ایتمشلردر). بو یازولرک جمععندهن حقیقت حال معلوم اولوب «علم جغرافیا» ترتیب اولنمشدرا.

دنیانک دورتده بر حصه سی قرا یعنی طوپراقدرا، اوچ حصه سی صودر یعنی دکز لردر.

طوپراقلر بش بیوک کیسده یعنی قطعه در. بری آزیا - بری آوروپا

برى آفرىقە — برى آمرىقە و بشنجىسى آفستراليا قطعه سىدر، آزىا، آوروپا و آفرىقە قطعه لرى اسکى زمانلردن برو معلوم اولدىقلر ندن بو اوچىنە «اسکى دنيا» و آمرىقە ايله آفستراليا قطعه لرى اسکى زماندە معلوم اولميوپ، يكى زماندە تابلىقلرندن (كشىف اولنىقلرندن) «يکى دنيا» نامى ايله معلومدرلر.

آزىا، آوروپا و آفرىقە قطعه لرى بىرىنە بىتىشكى و دخى اوچى بىر اولوغ كىسەك اولدىغىندن تا اسکى زمانلرده انسانلر بىرندىن بىرىنە باروب قايتور ايدىلر. آش وريش ايدىدىلر. اما آمرىقە و آفستراليا قطعه لرى ايله بونلر اراسىندە غايت بىيوك اولوغ دكزلىر اولدىغىندن و اسکى زمانلرده حا ضرده اولدىغى كېبى بىيوك كمىلىر و آش كمىلىرى (پاراخودلر) اولمىدىغىندن انسانلر بىيوك دكزلىرde جورەميوپ، بىر قطعه لرك وجودىندن بارلغىندن خبر لرى اولەمیور ايدى. اسکى دنيا اوچ بىك يىيلدىن برو معلوم ايسەد، يكى دنيانڭ اىكى قطعه سى آنچى دورت يوز يىيلدىن برو بىلەمىشدر. قطعه لرك اك بىوکى آزىا قطعه سىدر، اك اوغاگى آفسترالىادر. آفرىقە و آمرىقە آوروپادن بىيوكدرلر.

امتحان

دنياده طوپراق چوقمى، صو دكز چوقمى؟ صو طوپراقدن قاچ مرتبه زياھ در؟ دنيانڭ طوپراڭى قاچ كىسەك يا قطعه در؟ آدلرى نچىكىدر؟ اك بىيوك قطعه قايسى در؟ «اسکى دنيا» نە ديمك؟ «يکى دنيا» ديو نە ايچون آيتىشلر؟

علم تارىخ

(اوچىجى درس)

(قطاييلر ياكە چىنلىلر)

قطاييلر تا اسکى زمانلرده بىيوك دولت و پادشاھلىق تشکيل ايدىپ مدنى صورتىدە اوتوپرېيورلر ايدى. اسکى زمانلرده باشقە خلقلىرى اكىش بدوى يعنى چوبانلىق و آوچىلىقىندن ماعدا بىر شى بىيىمدىكلىرى حالىدە، چىنلىلر صبا نجىلىق، صەدایىع و تىجارىتىدە ماھر اولوب، دنياده راحت عمر كچورە ايدىلر.

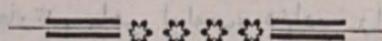
قطای السکاسنک بر طرفی اولوغ دکز و اوچ طرفی غایت يو-
کسدک و کچیلمز داغلر اولوب، السکا غایت برکتلی و میوهدار اولدیغندن،
قطای قومئک سائئ السکالره بر تورلی حاجتی اولمیوب، اوز یورتلرندن
غیری طرفه چیقمامق ایله جات و اجنبی دن بر کشی بی یورتلرینه قبول
ایتمامه بی عادت ایتمشار ایدی، لکن ترکستان جهتندن قطای السکاسنه کیرمیه بر
خیلی میدانلق اولدیغندن بو ارهلق ایله ترکلر قطای السکاسنه کیروب، محا-
ربه لر ایتدکلری سببلی بو یولی کسمک ایچون حدود بویو اولوغ حصار
چکدیلر. بو حصار دنیانک اک بیوک اثازندن اولوب «سدچینی» نامی
ایله معروفدر. بویله ایسه ده ترکلر و بعده تاتارلر بو حصاردن کچوب
نیجه مرتبه قطای استلا ایسیدیلر و حکومت قوردیلر دخی حاضرده قطای
پادشاهلری جنسیت نظرندن اولاد ترك و تاتاردز.

غیری السکالر و ملتلر ایله تجارت و مخابرہ ایتمدکلرندن قطایلیلرک
اصول و نظاملری غیریلرہ اوشامز اوزلرینی غایت معتبر و خاص و سا-
ئر جمله ملتلری آچق و آشاغی حساب ایدرلر. آنادن باادن کورلديکنی
طوتمق عادت قومیه لری و قاعده دینیه لری اولدیغندن السکالرنده و معیشتلر
نده بر تورلی اصلاحات و ترقیات اولمیوب، بوندن ایکی بیک سنه مقدم
نصل ایسلر بینه شو حالده قائمدرلر. باشقه ملتلرکبی هنر و معارفی،
صنعتی آرتورهق ترقی ایتدرمک بونارده یوقدر. جانی، فهمی، افسکاری
بو زلاب قالمش انسانلر کبیدرلر. دینلری مجوسیدر. زادکانلری و بیلو-
جيباری «قونفوچی» نام بر حکیمک ترتیب ایسیدیکی دینه و قرا خلق
«بوده» مذهبینه خدمت ایدرلر.

یاقین زمانلرده فرنکلر قطای ایله محاربه ایدوب، زور ایله بعض
ولايتلرینه و شهرلرینه تجارت و کسب ایچون بارمیه یول آچدیلر.

امتحان

«سدچینی» دیمک ندر؟ قطای خلقلری نصل دینده لر؟ قطایلیلرک
معیشتده اصوللری ندر؟ سائئ ملتلر خصوصده ظنلری نچیکدر — (نصیلدر)؟

قرأت قرکی

(دورتبنجی درس)

(درس اشیالری)

ڪتاب، قلم، ڪاغد، قرا (مرکب)، تاش قلم، قرانداش، يازى دفترى،
ڪتب خانه.

اوج حيوان

بر آدمك بر آتى، بر صفرى و بر ايى (كوبى) بار ايىش؛ بو
حيوانلر بر گون اوز ارمى سوز و ادعا چيقارمشلر.

آت ديمش : انسان ايچون بىدن فائدهلى و كرك حيوان يوقدر . بن
صبان سورىيورم، آربه چكىيورم، انسانى آرقىمه آلوب جورييورم . بن او
لمسه ايىم انسان نىشلر ايىدی ؟

صغر ديمش : بن سندن فائدهلى اوسلەم كرك چۈنكە انسانە سود بىر
سيورم سودمن قايماق، قاتق، پىير اولىور؛ انسانلر بونلر ايله رزلقلىيور
لر، بن سود بىرمى ايسەم بونلر كحالى نه اولىور ايىدی ؟

ايت بو سوزلرە قولاق بروپ بعده باشنى كوتروب ديمش : — اى
 يولداشلر، بن سزلىردىن فائدهلى اوسلەم كرك؛ بن او لماسەم سزلىردىن نه فا-
ئىدە ؟ بن كىچەلرى كوز جومىيوب يورتى خانەبى و سزلىرى قراوولاب
جورييورم . جملەكزى خرسزدىن دىشمەنلىك بن حفظ ايىييورم بىز نه
سنك ايشكىدىن، نه سنك سودكىدىن انسانە فائده اولىور ايىدی

حيوانلرک بو سوزلىينى صاحبى ايشيدوب — آفرين، اوچكىزده پك
فائدهلىسىز، پك كركسىز، لىكن آتك ايشنى صغر، صغرك ايشنى ايت ايىدەمىز.
هر حيوانك اوز ايشى، اوز فائدهسى باردر. بر بىكىزى كونلەمكزى، جملە
كزى يخشىسىز ديمش .

ڪدى دن (ماچى دن)، دودى دن، قويدن انسانە فائده بارمى؟ نصل

فائده بار ؟

حساب

(دور تنجی درس)

بردن اونه قدر سایی لر بور رقم ايله يازياور يعني بر خانه ليدر.
اما اوندن يوزه قدر ايکي رقم يعني ايکي خانه لى اولور. ايکنجي رقم
برنجينك صول طرفنه يازياور.

اون اوج	اون بر	اون ایکی	اون
۱۳	۱۲	۱۱	۱۰
اون آتی	اون بش	اون دورت	اون
۱۶	۱۵	۱۴	۱۳

یوقاروده کی رقملری او قوب یازکز و آشاغیده کی رقملری او-

71 — 01 — 09 — 73 — 70 — 12 — 23 — 29 — 34 — 43
82 — 10 — 79 — 10 — 11 — 75 — 73 — 71 — 79 —
95 — 97 — 93 — 92 — 13 — 13 — 19 — 90 — 97 —
— 99 — 91 —

۳ کرہ ۴ نہ قدر اولور ؟ ۴ کرہ ۴ کرہ ۵ کرہ ۴ کرہ ۳ کرہ ۲ کرہ ۷ کرہ ۳ کرہ ۹ کرہ ۳ کرہ ۱۰ کرہ ۶ کرہ ۲ کرہ ۸ کرہ ۳ کرہ ۹ کرہ ۳ کرہ ۱۰ کرہ

۳۰ دن ۵ چیقسہ فاج قالور؟ ۴۰ دن ۱۰ چیقسہ؟ ۳۰ دن ۱۵ دن

۱۸ دن ؟ ۳ دن ۱۵ دن ؟ ۵ دن ۱۴ دن ؟ ۱۰ دن ۱۳ دن ؟ ۶ دن ۱۸ دن ؟ ۹ دن
۱۱ دن ؟ ۴ دن

امتحان

اونه قدر سايى قاچ خانه ليدر ؟ او ندن يوزه قدر قاچ خانه ليدر ؟ رقم
ايله بونلر نصل يازيلور : طوقسان دورت — قرق يدي — سكسان اوچ
— اللى سكر — آتمش ايکي — اوتوز بر — اون يدي — اون اوچ .

علم حال

(دورتنجي درس)

(ملکلره ايانامق) *

الله تعالى حضرتلرينىك ملکلرى واردەر ؛ آنك امرىنى اجرا يىدرلر ؛
بونلرده ارككلك و ديشيلك يوقدر ؛ يمزلر، ايچمزلر، بزم سىبى اندن ،
كمىكىدىن و قاندىن عبارت دكىللردر ؛ آنلرڭ ايچىندە مقربلرى يىنى الله تعالى
حضرتلرينى يقين اولانلرى واردەر كە آنلرده جبرايل، عزرائىل، اسرافيل و
ميكائيل عليهم السلامدر .

الله تعالى حضرتلرى حق اولان دينى قوللرينى بىلدىرملەك ايچون ،
جبرايل عليه السلام ايله، پىغمبرلرينى بر طاقىم ستابلر كوندرمىشدر .
مذكور ستابلرده خدانڭ انسانلره امرلرى، نېھى و وعد ايتىدىكى
شىلر بىيان اولىمىشدر . بۇ ستابلر دورتىر ؛ تورات — زبور — انجيل و
قرآن عظيم الشاندر . قرآن شريف پىغمبرمۇز محمد عليه السلام حضرتلرينى
كىلمىشدر . رمضان شريفك يكىرمى دورتنجي كونى، جبرايل واسطەسىلە ،
اىندىمىزە خدادن امرلر نازىل اولمىھ باشلاپ، يكىرمى اوچ يىلە تمام او .
لمىشدر ؟ بعده بۇ امرلر جمع اولنوب كتاب اولىمىشدر . جبرايل كىتوردىكى
امرلرى حضرت پىغمبرمۇز خلقىلرە بىيان ايدىوب، حق دينى بىلدىردىلر .

تورات، زبور و انجيل حق ستابلر ايسەدە، قرآن كريم ايله نىخ
اولىمش اولدقلرنىن تلاوتلىرى و حكملىرى بىز لرجە لازم دكىلدر .
تورات موسى عليه السلام، زبور داود عليه السلام انشى ايدى . اڭ

آخر و اک اولوغ کتاب قرآن عظیم الشان پیغمبر مز محمد مصطفی صلی الله عليه وسلم اندیمه انمشد.

﴿ امتحان ﴾

ملکلری نصل بیلورسلک ؟ ما کلرلک افضللری بارمی ؟ الله دن پیغمبر لره قاج بیوک کتابلر کلمش ؟ آدلری نچیکدر و قایسی پیغمبر اله قایسی کلمش ؟ بو کتابلر کوردیکمز کاغذ کتاب شکلندده می کلمش یا که غیری تور لی می ؟ قرآن کریم اندیکدن صوک سائر اوچ کتابه عمل قالمش می ؟ قرآن کریم نه وقت انمیه باشلامش و قاج ییله تمام اولمش ؟

﴿ جغرا فیا ﴾

(دورتسبجی درس)

(دکز احوالی)

دکرلر طوپراغی یعنی قطعه‌لری چویروب آلمشدتلر هم قولاق توه لاق قطعه‌لر آراسنه کیر مشردر. طوپرالرک اطرافنده اولان اولوغ دکرلره « محیط » دیرلر. بو نلر بشدر. بحر محیط کبیر، بحر محیط غربی یا که آطلاسی، بحر محیط هندی، بحر محیط شمالی و بحر محیط جنوبی. قطعه‌لر آراسنه سوقلوب کیر مشن دکرلر اولوغ دکرلزک قولاقلری اولهرق تورلی آدلر ایله معروفدرلر، مثلاً قره دکز، قطای دکزی، آق دکز و غیریلردر.

دکر صولری هپ آغو و توزلی اولور. طوپراق یوزنده تورلی مخلوقات نصل چوق ایسه دکز لرده دخی چوقدر. بالق جنسنده نجه یوز تورلی مخلوقات باردر.

دکرلره آقوب تورغان اوفاق و بیوک تاتلی صولره ادیل یا اوژون یا چای دیرلر. بـ طرفه آقیوب دورت طرفی طوپراق ایله چویرلمش صولره « کول » دیرلر. کوللرک بعضیسی ادیل کبی تاتلی بعضیسی دکز کبی آغو و توزلی اولور. دینانک اک بیوک کوللرینک بری بحر حرز یعنی حاجی ترخان دکزیدر و بری ترکستانده واقع آرال کولیدر. ایکی دکزی بر برینه قوشان تار آرهلق و کچیده « بوغاز » دیرلر.

مثلا استانبول بوغازى، كرج بوغازى. دكزك كنارلرند جاغالردنده اوبيوق ييرلره كيرمش دكز صولرينه (تيل — ليمان) ديرلركه بويله ييرلره قايقلر، كمييلر كلوب توكتارلر و بويله ييرلرده اكتشى شهرلر بنا اولنور.

انسانلر دكزدن چوق فائده كوره لر. جمله دن برى صو و دكز مال تاشيمق ايچون اولوغ يولدر. يوز دوه يا آت ايله كوچه جك مال و اشيا بر قايق يا بر كمى ايله كوچريلور. اديللرى و دكزلىرى چوق اولان السكانك تجارتى و مدنىتى اياروده اولدىغى معاومدر. اك يخشى شهرلره و اك يخشى الکالر دكز جاغاسىنده يا دكز جوارنده اوليلور.

علم تارىخ

(دورتبجي درس)

(هندولر)

دنيانك اسکى خلقلىرىك بريده هندولردر. هندوستان قطعهسى غايت ميوددار و بركتلى و خوش هوا يير اولدىغىندن بيوك پادشاھلرك و جهانكرلرك دقتىنى جلب ايدىدى. بونك ايچون هند خلقلىرى فاتخلردن قور تلميور ايديلر. اوزلرى ايسه اوافق اوافق شاهلر طرفندن اداره اولنوب، هيچ بى زمان بيوك بر دولت تشكيلى ايدە مدييار. هند شاهلىرى اتفاق ايذوب دشمنى قارشولەمزىلر ايدى، بالعكس بر برى ايله ادعا و محاربه ايذوب، اطرافىن بيوك دشمنى چاغرۇب جملهسى تابع اولورلر ايدى. هندوستانڭ اوچ طرفى بحر محيط هندى دكزى ايله چویريلوب، شمال طرفندن بيوك همالاي داغلىرى اولدىغىندن هندوستانه كلن فاتخلر ھپ شمال غربى طرفندن يعنى حاضرده افغانستان نامىنده اولان اووالقدن سكيلرلر ايدى.

اسكندر رومى، آقساق تيمور، نادر شاه ھپ افغانستاندىن سچوب هندوستانى آمشىلدە. آنجق بو زمانىد انكليلر دكزدن كلوب بو الکاكى ضبط ايديلر.

هندولار قطايليلر كېي پوت پرسىدلر ؟ هجرت پىغمبرىدىن بىك اىكى يوز يىل مقدم «بودا» ادلو بر حكيم مذهب چقارماش ايدى: هندولار

و بعده قطایلیلر بو مذهبه تابع اولدیلر .

هند اهالیسی دورت صنقدنر . بر صنقدن دیکر صنفه کچلمز . صنفك
بری (براهمن) یعنی کاهن صنفی ایدی بعده عسکر بعده تجار و صبانجی
و بعده اسیرلر صنفی .

هندولوك (پاغودا) دینیلان بیوک معبدلری و آثار قلمیه‌لری آز
دکلدر . آز جمله «دامنه» عنوانلی بر ڪتابلرینك بر جزوی ترکچه‌یه
ترجمه اولنمش در که «همایون نامه» آدلو مشهور کتاب بودر .

❀ قرات ترکی ❀

(بشنجی درس)

بر کون بر پادشاه آولانوب قرلره چیقمش . آولانوب دولاشدقده بر
صيانجی کشی راست کلمش . بو کشی یر سوروب آشلق ساچوب توره
ایمش . پادشاه بونک یانه کلوب سلام بر دکده شو آدم سلام آلوب ، خوش
صفایه کلديکنر سلطانم دیو ال قاووشوب سلام تورمش .

حضرت سلطان نصلسک یخشی مسک دیدیکده صبانجی «شکر سلطانا
نم» دیمش .

— نیشلیورسک ؟

— عمریکرہ دعا ایدوب ، آشلق ساچام .

— ییلده قاج آقچه‌لئ، آشلق حاتاسک ؟

— بعض یوز آقچه‌لئ، بعض بش یوز آقچه‌لئ، سلطانم .

— بو آقچه‌لری نیه و نصل صرف ایده‌سک ؟

— خدایه شکر و سزه دعا ایدوب ، بر حصه‌سنسی اوز کرکلرمه مصا-
رف ایدیبورم . بر حصه‌سنسی بورجمه بربیورم و بر حصه‌سنسی فائنه و
فائضه بربیورم ؛ سلطانم .

— نه وقت بورجلندک ؟ قرض و بورج ایتمک ندن کرک اولدی ؟

— صبیلک و یاشلق زمانمده بر ایشه یاراما دیغم حالله آنام آنام

* ٦٥ *

آصراب کیندیروب چیقاردیلر. بونلره بورجلنندم. شمدى بونلر قارت او-
لدیلر ایشے یارامیورلر آشاتوب ایچروب بورجمى برم.

— خوش، قالدیغى آقچەكى فائەدە بىرە ايمشىك. آقچە بروب فا-
ئەدە فائەض آلمق حزام اولدیغى بىلىمیورمسك؟

— خدمتچىلەرنىڭ اولەرق بش جان اوافق بالالرم بار.... بونلرى
آشاتوب ایچروب تورام سلطانم. بن قارت اولسەم بونلر دخى بىندەكتى با-
قوب راحت ايدىلر. فائەدە بىرە دىدىيكم بودر.

آفرىن ديو پادشاه بو آدمە يوز آتون هەدیه ايدوب كىتمىش.

حساب

(بىشجى درس)

بردن اوئە قدر سايىلر بر رقم ايلە و اوئىن يوزە قدر سايىلر
ايکى رقم ايلە يازلىدیغى بىلەسىز.

اوئىن باشلاپ يازىلان سايىلرك ايكنجى رقمى برنجى رقمك اوک
طرفە يازلىدیغى اكلامشدەرسز.

بردن اوئە قدر (برىلكلر) بر رقم ايلە و اوئىن يوزە قدر (او-
نارلقلر) ايکى رقم ايلە يازلىدیغى كېيى يوزدن بىكە (مېكە) قدر (يوز-
لكلر) اوچىر رقم و (بىكلر) دورتر رقم ايلە يازيلۇر.

اشتە بو كېيى:

برىلكلر — ١ — ٢ — ٣ — ٤ — ٥ — ٦ — ٧ — ٨ — ٩

— اوئىنارلقلر — ١٠ — ٢٠ — ٣٠ — ٤٠ — ٥٠ — ٦٠ — ٧٠ — ٨٠ — ٩٠

— يوزرىلكلر — ١٠٠ — ٢٠٠ — ٣٠٠ — ٤٠٠ — ٥٠٠ — ٦٠٠

آلەي يوز بش يوز دورت يوز اوچ يوز ايکى يوز يوز

٧٠٠ — ٨٠٠ — ٩٠٠

طقوز يوز سكز يوز يىدى يوز

(بىكلر) — ١٠٠٠ — ٢٠٠٠ — ٣٠٠٠ — ٤٠٠٠ — ٥٠٠٠ — ٦٠٠٠

آلەي بىك بش بىك دورت بىك اوچ بىك ايکى بىك بىك

* ۶۶ *

- ٩٠٠٠ — ٨٠٠٠ — ٧٠٠٠ طقوز بیک سکر بیک یدی بیک
- ١٤ اون دورت ١٣٧ یوز اوتوز یدی ١٣٨٦ بیک ایکی یوز سکسان آلتی
- ٩ طقوز ١٨ اون سکر ٢٤ یکرمی دورت ١٨٣ یوز سکسان اوچ
- ٤٦٣ دورت یوز آتمش ایکی ١٢٨٧ بیک ایکی یوز سکسان یدی ٣٤٩٥ اوچ بیک دورت یوز طوقسان بش

نصیحت — شاکردرله اونار اونار، یوزه قدر و یوزر یوزر،
بیکه قدر ذهناً سایدرملی و بعده یازدرملی که بردن بیکه قدر رقم یازمیه
بیلسون لر (لر) همچو (لر) همچو (لر) همچو (لر) همچو (لر)

بونلر نقدردر؟ آیسکر و یازسکر

۱۹ — ۸۵ — ۱۹ — ۱۳ — ۲۸ — ۷۸ — ۱۰۰ — ۳۰۰
۱۰۰۰ — ۴۰۴ — ۲۰۲ — ۹۰۹ — ۹۸۰ — ۱۴۱ — ۸۰۰ — ۲۴
۱۳۴۸ — ۲۶۳۹ — ۸۵۶۱ — ۱۰۴۶ — ۱۰۰۰ — ۳۰۰۰ — ۶۰۰۰
۲۰۳۶ — ۴۳۰۴ — ۵۶۰۱

علم حال

(شنجی درس) — (لر) همچو (لر) همچو (لر) همچو (لر)

(دور تنجی پیغمه بر لر اینانمقد) — حق تعالی حضرتاری

انسانلره اوزىنى بىلىدىرىمك و دنيا و آخرت اىچون دوغىرى و سلامت يوللارى آكلاتقى اىچون پك چوق پىغمبرلر تعين ايتمىدەر. بونلر خدai تعايلىنك سوکلى قوللىرى اولوب، الله دن آلدقلرى خبر و امرلىرى انسانلره بيان ايتدىلر. پىغمبرلر لىكى بىنچىسى آدم عليه السلام و اك صوك كلمىش پىغمبرمۇز محمد عليه السلامدىركە الله تعايلىنك اك سوکلىسى، پىغمبر لرک اك بىيوكى در.

پىغمبرلار كناهدن و خطادن و يالاندن و خيانىدىن بىرiderلر. بزم پىغمبرمۇز محمد مصطفىى صلى الله عليه وسلم دن صوك پىغمبر كلمىيە جىڭدر. بونك اىچون اكا آخر زمان پىغمبرى ديمىشلر. مكە مكرمەدە دنيا يە كلوب، قرق ياشىنده پىغمبرلىكى ظاهر اولوب، آتمىش اوچ ياشىنده مدیيە منورەدە وفات ايلمىشلەدر. خلقىلار عبرت اىچون معجزاتلىرى چوقدەر.

(بىشنجى — آخرتە اينامق) — انسان اولدىكىن صوك تكميل اجزاسى ايلە دىرىيە جىڭدر و روحى (جانى) وجودىنە كىرىھ جىڭدر؛ قىردا (منكىر و نكىر) مىلىكلىك سؤالىنە جواب وىرە جىڭدر. بعده دنيانك آخرى يىشىكىدە جملە انسانلار قېرىلندن چىقوپ (محشر ميدانە) طوپلانوب دنيا دە ايتىكلىرى يخشىقلەرك و ياما نقلەرك دفترى اوقونوب (صراط) كويپ- يىسندىن كچىپوب، اهل جنت جىته و اهل جهنم جەنمە كىيە جىڭدر؛ مؤمنلار يامان و فاسق ايشلەرde بولنمىشلار ايسەدە، جەنمەدە ابدى قالىمىيە جىقدەر؛ جناب حق دىلرسە بونلارى عفو ايدىر. محشر كونى مظلوملەر ئالمىلدەن حقنى آله- جىقدەر.

بو دنيامز بىتە جىڭدر، فائىدر؛ ترتىب و نظامى بوزلە جىقدەر. قىامت قوپا جىقدەر. شو وقت دنيادە كىيمىسى قالىميوپ اولە جىڭدر.

(آلتىنجى قدر و خير و شر الله تعالىدىن اولدىغىنە اينامق) — دنيادە هەن واقع اولور ايسە، الله تعايلىنك ارادەسى و يارا تمسىي ايلە اولور. انسانلار آنچىق مراد ايدىلر دىلەرلر. انسانڭ دىلىدىكى شى خدا نىك رضاسىنە موافق ايسە، طاعت عدد اولنوب، قول ثوابە كىيرر، اما رضاسىنە مخالف ايسە، كناھ عدد اولنوب، قول جزا يە مستحق اولور. اشتە، مسلمان اولان آدمە اينامق لازم اولان شىلر بونلەردر.

حساب

(آلتنجی درس)

بورنگی درسلرده بردن بیکه قدر اوقوب یازمیه اوکرندیکز. بو درس دن دها ایلروسنی بیلورسر.

بر رقم ایله یعنی بر خانه ایله بردن اونه قدر یازیلور؛ مثلا —
٩ — ٨ — ٧ — ٦ — ٥ — ٤ — ٣ — ٢ — ١

اوندن یوزه قدر ایکی رقم یعنی خانه اولور؛ مثلا — ١٠ — ١١ — ٤٨ — ٧٩؛ یوزدن بیکه قدر اوچ رقم یعنی خانه اولور؛ مثلا — ١٠٠ — ٦٣١ — ٦٧٢؛ بیکدن اون بیکه قدر دورت رقم یعنی خانه اولور؛ مثلا — ١٠٠٠ — ٣١٧٦ — ٣٠٠٠ — ٩٥٤٦ — ٦٨٩١؛ اون بیکدن یوز بیکه قدر بش رقم یعنی خانه اولور؛ مثلا — ١٠٠٠٠ — ١٣٦٠٠ — ١٩٨٧٣؛ یوز بیکدن میلیونه قدر آتی رقم (خانه) یازیلور، مثلا : — ٩٠٠،٠٠٠ — ٦٠٠،٠٠٠ — ٣٠٠،٠٠٠ — ١٠٠،٠٠٠ — ٢٣١،٤٨٩ — ٧٤٥،٢٣٨؛

اون مرتبه یوز بیک بر میلیون اولور؛ یدی رقم یعنی خانه ایله یازیلور، مثلا : (بر میلیون) ١،٠٠٠،٠٠٠ (ایکی میلیون) ٢،٠٠٠،٠٠٠
بر — ١ اون — ١٠

یوز — ١٠٠ بیک — ١٠٠٠ اون بیک — ١٠٠،٠٠٠

یوز بیک — ١٠٠،٠٠٠ بر میلیون — ١،٠٠٠،٠٠٠

نصیحت — خواجه افندی شاکرده بردن میلیونه قدر تورلی تور- لی رقم یازدیروب، آشیدیرملی .

جغرافیا

(بشنجی درس)

دنیاده بولنان انسانلرک اصلی بر ایسه‌ده، رنک و توسلرنده و بعض موجه و اعضالرینک شکلندە فرق و تفاوت اولدیغىدن، اوچ قسمه (جنسه) مقسم اولمىشدر؛ برى آق يى بياض — برى صارى و برى قره انسا- نلدرد. بياضلر قافقاز جنسىدر. ترك، روس، فرنك خلقلىرى، چركسلر، هندولر، ايرانلىر بياض يعنى قافقاز جنسه منسوبدرلر. بو جنس آدمىلرک، اكشىرت اوزره، كوزلرى بىوک، آغزلىرى اوافق، بورونلرى قائم، دوداق لرى يوفقه و اينجه، بويلىرى اوزون، بدنلىرى بياض و آق اولور.

صاريلر ماغول جنسى خلقلىر اولوب — بدنلىرى صارى يە ميال، باشارى و آغزلىرى بىوک، بورونلرى باصق و يالپاچ، كوزلرى اوزون و قېق او- لور. قطاي، مانچور، تىبت، مالاي، يايپون و بعض غيرى خلقلىر ماغول جنسه منسوبدر. قرغزلرى ترك ايله ماغول قارشق بر قومدر.

قره‌لر زنجى جنسىدەر — بدنى قر، ساچلىرى قوورچق، تىشلىرى اوزون، دوداق لرى قالىن، بورونلرى باصق اولور. افريقيه قطعه‌سىدە سودان، جبش و بعض آدارلرده بو جنسه منسوب چوق خلقلىر باردد. عوام دىلنده زنجى لره قره عرب دىرلى. خاص عربلىر بو جنسدن دىكىدلرلر.

دنیاده انسانلرک اك چوغىسى ماغول جنسه بعده قافقاز و بعده زنجى جنسه منسوبدر.

حساب

(يدنجى درس)

نصيحت — شاکرد اشبو رقملىرى اوقوسون ياكە خواجه آغزدىن آيتوب، شاکرد دفترىنه ياكە بور ايله يازوب كوسترسىن.

١٣,٩٦١	— ١٧,٨١٣	— ٢,٤٠١	— ٣,٠٠٩	— ٧,٦٠٩	— ١,٨٩٣
— ١٤٢,٦٨٩	— ٣٥١,٦٩١	— ١٠٧,٨٥٣	— ١١,٥٦١	— ١٦,٤٨٣	
— ٨,٩٦٠,١٠٧	— ١١٧,٠٠٥	— ١٠٠,٤٢٨	— ١,٥٦١,٤٣٩		

٣,٨٧٤,٥٩٦

بو محله قدر کور دیکمز رقمملر بتون رقمملر ایدی یعنی بتون بر نرسه
یه اشارت ایدر ایدیلر. مثلا: بر الما؛ اوچ قاربوز؛ بش باش؛ یوز روبله؛
بیک قوی و سکذا؛ لکن نرسه نک اشیانک حصه لرینی پارچه لرینی کو-
سترن رقمملرده باردر. بونلره (کسر) دیلر؛ مثلا یارم (یارتی) الما،
یارم قاربوز، یارم قوی، بر چاریک الما، چاریک قاربوز، چاریک قوی
و امثالی کبی.

یارم — دیمک بر نرسه بی ایکی یه تقسیم ایدوب، برینی آلمق یا که
کوسترمکدر. بر چاریک — دیمک بر نرسه بی دورته تقسیم ایدوب، برینی
آلمق یا که کوسترمکدر. بکا یارم فونت چای بر دیمک بر فونت چایی
ایکی پارچه ایدوب، بر پارچه سنی بر دیمکدر.

بوندن بویله یارم — ایکی حصه دن بری؛ چاربک — دورت حصه
دن بری؛ سکرلک — سکر حصه اولمش نرسه نک بر حصه سی دیمکدر.
بر اوچلک، بر بشلک و بر آلتیاق دیمک نرسه نک اوچ یا بش
یا آلتی حصه ده بری دیمکدر.

کسور رقم بویله یازیلور:

یارم $\frac{1}{3}$ ؛ چاریک $\frac{1}{4}$ ؛ سکرلک $\frac{1}{8}$ ؛ اوچلک $\frac{1}{3}$ ؛ بشلک
 $\frac{1}{5}$ ؛ آلتیاق $\frac{1}{6}$.

قرأت قرگى

(آلتنجی درس)

یدی کونه بر هفته دیرلر. اوتوز کون یا اوتوز بر کون بر آی
اولور. بونلرک روسچه اسملری بونلردر: ینوار، فورال، مارت، آپريل،
ماي، ايون، ايول، آوغوست، سنتابر، اوكتابر، نوياير، دکابر. ینوارك بر زنجى کونى
rossiyenek يېيل باشيدر. بر سنه اون ایکی آى او لهرق ٤
زمانه یعنی موسمه دخى تقسیم ایدیلور. بری یاز باشى یعنی بهار آيلرى
و موسمىدر (مارت، آپريل، ماي) ایکنچىسى یاز ڦوسمىدر (ايون، ايول،

اوغوسن) او چنجیسی کوز موسمیدر (ستابر، اوکتابر، نویابر) و دور-
تنجیسی قیش موسمیدر (دکابر، ینوار، فورال).

قمریه یعنی عربی سنه سی محرم ک برنند باشندوب، کذا اون ایکی
آی و دورت موسمه تقسیم اولنور، لکن آیلر ۳۱ کون اولمیوب، ۲۹
و ۳۰ کونلک درلر. اسلامی بونلدر: محرم، صفر، ربیع الاول، ربیع-
الآخر، جمادی الاول، جمادی الآخر، رجب، شعبان، رمضان، شوال، ذی-
القدح، ذی الحجه.

روس سنه سی عیسی علیه السلامک میلاندن دوغدیغندن حساب اولنور و بوکا
کوره «سنہ میلادیه» دیرلر. اسلام سنه پیغمبر من افندمز حضرتلىنک
مکه شهر ندن مدینه شهریه کوچدکلری یعنی هجرت ایتدکلرندن حساب او-
لذوب «سنہ هجریه» آدامش، تسمیه اولمشدر. میلادی و هجریه سنہ
لری آراسنده ۶۲۲ سنہ تفاوت باردر یعنی عیسی علیه السلام حضرتلىری
پیغمبر من حضرتلىنک هجرتندن ۶۲۲ سنہ اول دنیا یه کلمشدرا. سنہ هجریه
نک برنجسی میلادک ۶۲۲ نجی سنه سینه راست کلمشدرا.

حساب

(سکرنجی درس)

یوقارو درسه تعریف او بنمش کشور رقملره دقت قیلسه کز کوریرسز که
نرسنه نک نیجه و قاج حصه یه تقسیم اولنديغی جزکی آشاغیسته و قاج حصه
آلنديغی جزکی اوستنده یازيلور. شویاه که بر چاریک بویله $\left(\frac{1}{4}\right)$
یازلندیغی کبی ایکی چاریک بویله $\left(\frac{2}{4}\right)$ اوچ چاریک بویله $\left(\frac{3}{4}\right)$
یازلمق لازمدر.

بش روبله یارم - بویله یاریلور $\left(\frac{1}{2}\right)$ ایکی فونت بر
چاریک - $\left(\frac{1}{4}\right)$ یدی فونت بر سکزلک (اوسموی)

(۲۸) فونت، ایکی فونت اوچ سکرلک (۱۸) بویله یازیلور

$\frac{2}{3}$ $\frac{3}{5}$ $\frac{5}{8}$ $\frac{6}{8}$ $\frac{5}{8}$ $\frac{3}{5}$ $\frac{2}{3}$

ایکی اوچلک اوچ بشلک آلتی سکرلک بش سکرلک ایکی بشلک امتحان — ایکی بشلک نه دیمک؟ (جواب) هر نه اولسه او.

لسون بر نرسه بش پارچه اولوب ایکی پارچه سی دیمکدر $\frac{5}{8}$ بش سکر لک نه دیمک؟ بر نرسه سکر حصه ایدیلوب بش حصه سی دیمکدر $\frac{5}{8}$ ایکی اوچ لک نه دیمک؟ اوچه تقسیم اوامش نرسنهنک ایکیسی دیمکدر.

تاش، طوپراق، هوا، مال، اشیا، پود، فونت، آرشون، سازین و غیری اوچ، بش، اون، یوز، بیک و دها زیاده حصه اولنه بیلور. مثلا بر قار بوزی اوتوز حصه ایدوب، اوچ آدمه بویله تقسیم ایتمک ممکندر: علی یه سکر اوتوزلق یعنی اوتوز حصه دن سکر حصه ($\frac{8}{3}$) ولی یه اون آلتی اوتوزلق ($\frac{16}{3}$) احمده باقی قالمش آلتی اوتوزلق ($\frac{1}{3}$) ۸ و $\frac{16}{6}$ حصه تمام اوتوز اولور.

جغرافیا

(آلتنجی درس)

دیانلک جمله طوپراقلری بش بیوک قطعه یه منقسم اولنوب، آوروپا، آزیا، آفریته، آمریقه و آسترالیا ناملری ایله آdalورلر. قطعه لرک اک بیوکی آزیادر؛ او فاغنی، لکن اک مدنیسی معرفتیسی آوروپادر. آزیا قطعه سنده قطای (چین)، ماغول، هند، افغان، فارس و ترک خلقلری ساکندرلر.

آوروپاده فرانسز، انگلیز، نمسه، ایتالیان، اسپانیول، روم و روس خلقلری اوتوزر. آفریقه ده قره توسلی زنجی، جبشی و عرب خلقلری ساکندرلر.

آمّریقه‌ده بر آز مقدار يېلى اسکى خلق‌لر اولوب، اکثر اهالی آو.
روپادن هجرت ایدن فرنك خلق‌لریدر.

آفسټرالیا‌دە ڪندا بر مقدار يېلى خلق‌لر اولوب، اکثر اهالی
انگلیز و فرانسز مهاجرلریدر.

دینانک پک چوق اهالیسی مجوسی و پوتپرستدر؛ بونلر دورت
کتابدن طیش اولوب، مقدارلری ۸۰۰ میلیون حساب اولنور؛

دینانک اک ایشلک، اک معرفتلى، اک صناعتلی، اک سلامت و اک
کوچلی قطعه‌سی آوروپا و آنک اهالیسی اولان اقوامدر. بتون دنیا‌یه بو-
نلر مال صاتارلر، بتون دزیادن مال هم اقچه جمع ایدرلر. تیمور یوالماری،
پاراخود و کمیلری، زاوود و فابریکلری و هر تورلی کار کسب و صنا-
عتلری چوقدر. معرفتلى و ڪوچلی اولدقلنندن سائئر قطعه‌لرده پک
چوق طوپراقلر ضبط ایتدیلر؛ روسیه‌نک، امکلت‌رنه‌نک، فرانسه‌نک، نمسه‌نک،
اسپانیانک، آوروپا طیشاروسنده چوق يېلری باردر.

امتحان — دنیا قاچ قطعه‌در؟ آدلری نچیک؟ قایسی قطعه‌ده قا-
یسی خلق اوتوره؟ آوروپا قطعه‌سزدہ نصل اقوام بار؟ بونلرک حالی ندر؟

حساب

(طقوزنجی درس)

اخراج ایدلسون

مطروح منه ۶۰۴۸۹۷

مطروح - ۳۹۱۹۷۲

حاصل طرح ۲۱۲۹۲۵

طرح

مطروح منه ۷۰۴۸۹۷

مطروح - ۴۴۱۹۸۳

حاصل طرح ۱۶۲۹۱۴

* ٧٤ *

* جمع *

٦٧١

قلم

٥٤٣٦

قلم

٦١٨٩٣

قلم

٨٠٠٤

قلم

٧٤٠٠٤ جمع يكون

جمهوك دوغرى ايبدلديكى ميزانه آلمق ايچون جمع اولنان قلملىك يعني صابى لرك برينى تاشلاپ قالدقلىرىنى جمع ايدوپ يكوننى يكوندن اخراج طرح ايدرك حاصل طرح ترك اولنان قلم ايله برابى ايسه جمع تمام اولدىغى اكلاشلورد. مثلا يوقاروده جمع ايتدىكم دورت قلم صابى دن برينى (مثال ٦٧١) رى ترك ايدوپ، قالدقلىرىنى جمع ايدوپ باقلم:

٥٤٣٦٦١٨٩٣٨٠٠٤٧٥٣٣٣

جمع

شمدى اشبىو جمعى يوقاروده اولان بىوك جمعىدين اخراج يعني طرح ايدهلم؛ حاصل طرح (٦٧١) اوسله كرك.

٨٦٠٠٤٨٥٣٣٣٥٠٦٧١

طرح و اخراج ميزانى جمع ايله اولورد. مطروح ايله حاصل طرح جمع ايبدلدىكى تمام مطروح منه صابى لرى حاصل اوسله ايتدىكمز طوح تمامدر. باقىلم:

٣٩٩٩٧٢٣١٢٩٣٥٦٠٤٨٩٧

* ٧٥ *

حساب

(اونسنجی درس)

* * * (کرات جدولی) * * *

$$3 \text{ — } 3 \text{ — } 4$$

$$2 \text{ — } 3 \text{ — } 6$$

$$2 \text{ — } 4 \text{ — } 8$$

$$2 \text{ — } 5 \text{ — } 10$$

$$2 \text{ — } 6 \text{ — } 12$$

$$2 \text{ — } 7 \text{ — } 14$$

$$2 \text{ — } 8 \text{ — } 16$$

$$2 \text{ — } 9 \text{ — } 18$$

$$2 \text{ — } 10 \text{ — } 20$$

$$3 \text{ — } 3 \text{ — } 9$$

$$3 \text{ — } 4 \text{ — } 12$$

$$3 \text{ — } 5 \text{ — } 15$$

$$3 \text{ — } 6 \text{ — } 18$$

$$3 \text{ — } 7 \text{ — } 21$$

$$3 \text{ — } 8 \text{ — } 24$$

$$3 \text{ — } 9 \text{ — } 27$$

$$3 \text{ — } 10 \text{ — } 30$$

$$4 \text{ — } 4 \text{ — } 16$$

$$4 \text{ — } 5 \text{ — } 20$$

$$4 \text{ — } 6 \text{ — } 24$$

$$4 \text{ — } 7 \text{ — } 28$$

$$4 \text{ — } 8 \text{ — } 32$$

$$4 \text{ — } 9 \text{ — } 36$$

$$4 \text{ — } 10 \text{ — } 40$$

$$5 \text{ — } 5 \text{ — } 25$$

$$5 \text{ — } 6 \text{ — } 30$$

* ۷۷ *

۰ — ۷ — ۳۵

۰ — ۸ — ۴۰

۰ — ۹ — ۴۵

۰ — ۱۰ — ۵۰

۶ کره ۶ — ۳۶

۶ — ۷ — ۴۲

۶ — ۸ — ۴۸

۶ — ۹ — ۵۴

۶ — ۱۰ — ۶۰

۷ کره ۷ — ۴۹

۷ — ۸ — ۵۶

۷ — ۹ — ۶۳

۷ — ۱۰ — ۷۰

۸ کره ۸ — ۶۴

۸ — ۹ — ۷۲

۸ — ۱۰ — ۸۰

۹ کرم ۹ — ۸۹

۹ — ۱۰ — ۹۰

۱۰ — ۶۰ — ۶۰۰ || ۱۰ کرم ۱۰ — ۱۰۰

۱۰ — ۷۰ — ۷۰۰ || ۱۰ — ۲۰ — ۲۰۰

۱۰ — ۸۰ — ۸۰۰ || ۱۰ — ۳۰ — ۳۰۰

۱۰ — ۹۰ — ۹۰۰ || ۱۰ — ۴۰ — ۴۰۰

۱۰۰ — ۱۰۰ — ۱۰۰۰ || ۱۰ — ۵۰ — ۵۰۰

علم حال

(آتنجی)

مسلمان اولان کشی اک ابتدا آلتی شیئه اینانمسى لازم اولديغى بىلە سز.

مسلمان اولان کشی بو دنیاده نصل تورمک لازم او لدیغینی ده بیان
ایدهیم .

اک ابتداء مسلمان اولان، عبادتنده قصور ایتماملى؛ خدای تعالی بی هیچ
بر وقت او نوتماملى .

عادت بیلەك ایچون کتابلر او قومق لازم در؛ بونلر ایچون قز او-
لسون، او غلان اولسون، مکتبه بارمقد و علم او کرنمک لازم در، الله تعالی
بویله بیورمش .

آتایه، آذایه، خواجه یه، استاده، قارت آدمدره محبت و رغبت ایتمالی؛
با خصوص آتا و آنانک سوزنندن چیقامالی، بیوردقدری ایشلری ایتمالی .

هیچ بر وقت یالان و حرام سوزلر ایتماملى؛ یالانجی بی حق تعا-
لی هیچ استمز .

قرارسز چوق آش آشاما ملی؛ غیری کشینک آشنه صوبی نه کوز ایتما-
ملی؛ هیچ آشنى یا بر نرسه سنی صور میوب آعامالی. آور ایسک خ-
سر (اوغری) اولورسک؛ الله تعالی سنی هیچ سومز؛ انسانلرده سنی
استمز. یالانجیلق ایله خرسز لق اک فنا (یامان) خلقدر .

هر وقت تمیز و او لدقچه ابدستلی بولنمی؛ رو با و کیوملری، ال
آیاق و بتی جووب تمیز تو تملی؛ کیرلی و پیس او لعامتلی .

مسلمان اولان کشی کیمسه یه ضرار و فتالق ایتماملى هم استماملى .
هر وقت عدالتلو و محبتلو او لملى . انسانلردن ماعدا حیوانلره دخی بر
تورلی زور و ظلم ایتماملى . دنیاده نقدر انسان بار ایسه جمله سی الله نک
قلیدر؛ قایسنه ظلم ایسمک بعده سؤال او لنوور .

مسلمان اولان حرامدن قاچملی؛ هپ حلالدن قدرملی . عبادت ایتد
سکدن صوک یا که مکتبدن چیقدقدن صوک بر ایش بر صناعت ایله هر کس
آشاب ایچه جک رزقنى طلب ایتمالی . خلقدن استمک، دیلنمک پک عیبدر؛
هم بویله آدمدری خدای تعالی سومز .

سزلر یاش و کنج اولوب، او قوب جور دکده آشاب ایچه چکزی آتا-
کز آنا کز حاضر لب بریر، اما بعده سزلرده بیوک (زور) او لدقدن صوک
آنا و آنا کزی با قماق کرک اولور، خدمت ایدوب بونلره آش صو حاضر .

لک بر پرست بولیله ایتمسکن حق تعالی سزه مرحمت ایتمز؛ سومز و انسا
نلر عیبلی ایدرلر.

بو دنیاده انسانلر تک تک تورمیوب شهر لرد قریه لرده تو ره لر. بو حالده
جماعته و قوشولره محبت ایتملی؛ بونلره فالق و ضرر ایتماملی. پادشاه
ظرفندن قولیمش بیوکلره، مأمورلره، ناچالنیکلره اطاعت ایدوب، پادشاهک
نظم‌لرینه، امر لرینه، صداقت و اخلاص قولیملی. پادشاه اولان ادمی سو-
ملی و هر وقت اکا صداقتلى او لمی؛ هیچ بر وقت خیانت ایتمامی.
پادشاهه اطاعت ایتمک حق تعالیک امریدر. پادشاه کیم اوسه او لسو ن
اطاعت ایتمک بور جیمزدر.

ایشته دنیاده توردقچه مسلمانه لازم اولان شیلری سویلدم. او بونته
کز بـ دها سویله یم: عبادت ایتمک؛ او قوب یازمق سیلمک؛ حلال کسب ایتمک،
انا آتابی سومک؛ انسانلره و حیوانلره مرحمت ایتمک، ظالم ایتمامک، پادشا-
هه اطاعت و صداقت ایتمک کرکدر.

یالان آیتمق، خرسزلق ایتمک، کشیدن استمک، دیلدمک، آدم سوکمک،
حرام سویلمک، ظالم و خیانت ایتمک کرکمز.
نصیحت — بوندن صوک علم حالی آیروجہ کتابدـن کوشـرـمـلـی.

حساب

(اون برنجی درس)

(تقسیم)

ضرب

٦٥٤

مضروب فيه ٣٣

مقسوم

٨٩٦٤

مقسوم عليه ٣

٢٩٨٨

١٣٠٨

٣٩

١٩٦٣

٢٧

خارج قسمت

٢٠٩٢٨

٠٣٦

٢٤

٠٣٤

٣٤

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

٣٠

ضربك میزانی تقسیم ایله بولنور: حاصل ضربی مضروب فیه
تقسیم ایتدکه مضروب صایی سی چیسه تمام ضرب ایدلديکی اکلاشلور.
تقسیمک میزانی ضرب ایله بولنور: خارج قسمی مقسوم علیه
ضرب ایتدکه مقسوم صایی سی حاصل اولسه تقسیم تمام اولدیفی اکلاشلور.

حیچ قرأت ترکی

(یدنچی درس)

(اورمان و حسن)

بر کون حسن آتاسی ایله بر آوولدن (کویدن) اینکنجی آوله
کیدر اینک بیوک اورمان ایچندن کچدیلر. اورمانک اورتهسنه بارقدم بر
آر اکمک آشامیه توقتادیلر.

بو حالده آتاسی اوغلنه — ای اوغلوم، «یالانچی، آلداقچی» دیو
پک قچقر (باغر) دیدی.

حسن آیاغه توروپ «یالانچی، آلداقچی» دیو بار قوتی ایله قچقر
دی. اورمان ایچندن سس عکس ایدوب «یالانچی، آلداقچی» دیو
ندا و سس قایتوب کلدى. حسن بو صدایه تعجب ایدوب، بر آز قورقدی.
آتاسی اندی «پک يخشىشك، کوزل آدم سك» دیو قچقر دیدی.

حسن بویله قیقزدقده اورمان دخی «پک يخشىشك، کوزل آدم سك»
سوزلرینی عکس ایتدی. حسن دها ریاده شاشدی، آتاسنک کوزینه باقىدی.

باق اوغلوم: یامان سوز آیتدک سکاده یامان سوز قایتدی؛ يخشى
سوز آیتدک سکاده يخشى سوز قایتوب کلدى. هر وقت يخشى اولمیه،
يخشى سوز آیتمیه مراد قیل؛ کیمده فنا سوز سویلهسك یا که فنا ایش
قیلسک سکاده يخشى سوز آیتمزلر يخشى ایش ایتمزلر.

اورمان صداسنن عکسندن قورقمه بیوک اورمانده، قوبالرده، قیا
آرالرنه انسانک سسی داوشی عکس ایدر. «با» دیسک «با» دیو قا-
یتور. «ها» دیسک «ها» عکس اولنور. دنیاده بوکا بکزر؛ ادبلى و
علملى کوزل اولسک دنیا یعنی انسانلرده سکا کوزل اولورلر، اما یامان او-
لور ایسک سکا يخشىلق ایتمزلر، دیو حست آتاسی اوغلونک الندن

توب يوللارينه کيتديلر.

حساب

(اون ايكنجي درس)

روسيه دولتىنде قبول اولىمتش اوچولرى بىلمك جىملەم زايچىون لازم اولوب، آشاغىدە بىان اولنىورلار. حفظە آلمق كىركىدر.

وقت اوچوسى

عصر — سە يىيل — آى — هفت — كون — ساعت — دقىقە — ثانىيە
بر عصر — يوز يىيلدەر؛ بر يىيل ۱۲ آيدىر ياكە ۳۶۵ كوندر؛
بر آى ۳۰ — ۳۱ كوندر؛ بر هفتە يىدى كوندر؛ بر كون كىيچىسى برابر
(صوتقە) ۲۴ ساعتدر؛ بر ساعت ۶۰ دقيقە؛ بر دقيقە ۶۰ ثانىيەدر.

چكى اوچوسى

(پود — فونت — لوت — زالوتىنیك) بر پود قرق فونتدر؛ بر
فونت ۳۲ لوت ياكە ۹۶ زالوتىنیدر؛ بر لوت ۳ زالوتىندر.

اوزنلىق و مسافە اوچوسى

ميل — ورست — سازىن — آرشون — فوت — ورشوق
بر ميل ۷ ورستدر؛ بر ورست ۵۰۰ سازىندر؛ بر سازىن ۳ آر-
شوندر ياكە ۷ فوتدر؛ بر آرشون ۱۶ ورشوقدر.

امتحان

بر لوت قاج زالوتىنیك؟ بر سازىن قاج آرشوندر؟ بر پود قاج فو-
ندر؟ بر سە قاج آيدىر؟ بر آى قاج كوندر؟ بر ساعت قاج دقيقەدر؟ بر
عصر قاج سە در؟ بر آرشون قاج ورشوتدر.

جغرافيا

(يدننجى درس)

دنيادە پك چوق دولتلار بارىدر. اك بىوك و اوواوغ دولتلرگ بىرى

بزم روسيه دولتیدر. طوپراغى جمله دن زياده اولوب آوروپا و آزيا قطعه لرينه جاي رامشدرا. خاص روسيه و قريم آوروپا ده در؛ زاقافقا زيا، سبيير، قركستان، ترکمنيا آزيا قطعه سنه در. روسيه نك ۱۲۰ ميليون اهاليسي باردر. اك بيوك شهرى سانك پتربورغدر. اك اسکى شهرلرى موسقوا و كييف شهرلريدر. پتربورغده پادشاه و اك بيوك ديوان خانه لر مامورلر بولنورلر. ريفا، وارشاوا، قزان، خارقوف، اوتسا، تفليس، باکو، اورنبورغ، حاجى ترخان، تاشكند بيوك و تجارتلى شهرلريدر.

روسيه نك اك بيوك و چوق اهاليسي روسرد؛ روسىردن ماعدا رو- سيه طوپراغنده نمسه، پولاق، يهودى، ارمنى و چوق مسلمان اوتورر.

فرانسز، نمسه و انگليز دولتلرى دخى اولوغ دولتلردر؛ مسلمان پادشاھلرندن عثمانلى و ايران پادشاھلرى بيوكدرلر. اهاليسي اك چوق پادشاھلوق قطايدير، لىكن نظامىز بر السكا اولدىغىن دن پك قوتلى دكىدر. آوروپا ده بر نيجه اوافق حكومتلر دخى باردر. مثلا فلمتك (غولانديا) و بلکيا بونلر اوافق ايسەلدەر اهاليسي معرفت و صناعت ايله زياده كار و كسب ايذوب، دنياده رغبت آمشىدر.

امتحان

روسيه ده نيجه ميليون خلق بار؟ روسيه ده نصل خلقلىر بار؟ قريم و سبيير يا قايىسى قطعه لرده در؟ روسيه دن ماعدا اولوغ دولت بارمى؟ قطايده نيجه ميليون خلق بار؟ اسلام دولتلرىنىڭ اولوغلرى قايىسى در؟ بلکيا او- فاق ايمش — نه ايله قوت و رغبت آمش؟

حساب

(اون برنجى درس)

يوقاروده بيان اولنان اوچولر ك بىوكلىنى اوافقلاتمق و اوافقلىنىك بىوتىمك ممكىندر. اشبو ايکى عمل «اوافقلامە» و «قايtarمە» ايله او- لور. امثال:

۳ آى، اون اوچ كون، ۸ ساعت نيجه ساعت ايىدرا؟
بونى بىلەك ايچون بيوك اوچولرى اوافقلاتمق يعنى آيلارى كونه،

کونی ساعته تو شرمه لازم در.

بر آی ۳۰ کوندر؛ ایکی آی ۶۰ کون اولور؛ ۱۳ کون دها قو.
شلسه ۷۳ کون اولور. بر کون ۲۴ ساعت در؛ ۷۳ کونده شو مرتبه زیاده
اولمک کرکدر. ۷۳ کون ۲۴ ده ضرب اولنور.

۷۳ کون

۲۴ ساعت

۳۹۳

۱۴۶

۱۷۵۲ ساعت

۱۷۵۲ ساعت حاصل اولدی؛ ۸ ساعت دها قوشلدقده جمعی

۱۷۶۰ ساعت ایدر. سؤاله جواب بودر.

﴿ علم تاریخ ﴾

(آتنجی درس)

روسیه دولتی بیک سنه دن برو موجود اسکی بر دولتدر، لکن
بورنگی زمانلرده شمديکی قدر بیوک و کوچلی دکل ایدی.
اسکی زمانلرده روسیه خلقلری بر نیجه اوافق اوافق «کناز» آدا
لمش پادشاهلر النه اولوب بو کنازلر بر بری ایله ادعا و محاربه‌لر
ایدوب هیچ قوت آله میورلر ایدی. شو زمانلرده روس ملتی پوتله عبادت
ایدیبور ایدی؛ اهل کتاب دکل ایدی. بوندن ۹۰۰ سنه مقدم کیفی شهر
نده حاکم اولان «کناز ولادینر» دین عیسوی بی قبول ایدوب جمله
خلقلرینی بو دینه دعوت قيلدی. شو زماندن برو روس‌لر انجیله خدمت
ایدرلر.

روسیه ضعیف اولدیگی زمان خانلر بر خیلی یرلرینه حکم ایدوب
کنازلری نصب و عزل ایده‌لر ایدی، اما بوندن بش یوز سنه‌لر بورون
شهر موسقو اکنای زورلوب بر نیجه سائر کنازارک طوبرقلرینی اوزینه
قوشوب قوت آلدی. بوندن موسقو حکومتی ایلوولیه باشلاپ کیتکچه بیوک
بر دولت شکلنه کيردی. روسیه بیوکچه مسلمان خانقلرینی استلا و ضبط

ایدوب روسیه یه قوشدی. قزان، سبیریا و حاجی ترخان خانقلری ایوان غروزنی پادشاه کوننده آنندیلر. موسقووا حکومتی بیوک اولدی ایسهده او- روپانک صناعت و معارفندن بی بهره اولدیندن فرنکلر قدر میدان آله میور ایدی، لکن بو ندن ایکی عصر مقدم اولوغ «پترو» روسیه تختنه چیقوب، آوروپاده اولان علملىرى معرفتلرى صناعتلرى و نظاملىرى روسیه یه نقل ایتدی. بونك ایچون روسلىرى فرنکستانه یوللاپ علم تحصیل ایتديروب فرنکدن خواجه لر استادرلر چاغروب و مکتبلر آچدیروب آز زمانده روسیه یی باشدن آیا. غه تازه و یکی بر صورته قویدی. عسکر کمی و طوب تیزدی؛ بالطیق دکزینه یول آچوب پتربورغ شهرینی بنا ایتدی؛ قره دکزه کمیلر چیقاردی. اولوغ پترو پادشاهک کوننده برو روسیه یورتى زیاده ترقى ایدوب پلک چوق مختاربه لرده مظفر اولوب بیودی. صنایع و تجارت و هنر چوغالدى و بولیله جه روسیه دنیانک برنجی بر دولتی اولدی. بو کوننده روسیه نک پادشی آلساندر آلساندرو وویچ حضرتلریدر؛ ولی عهد شاهزاده دهسی نیکولای آلساندرو وویچ حضرتلریدر.

﴿ امتحان ﴾

روسیه قاج یيللق دولتدر؟ قایسی کنازک کوننده دین قبول ایتدی؟ روسیه یی زورلاتمیه باشیان کنازلر قایسی شهرده بولنه ایدیلر؟ روسیه یی نظام و ترقى یولنه قایسی پادشاه قویدی؟ حاضرده پادشاهمز کیمدر؟ ولی عهدک آدی ندر؟

﴿ حساب ﴾

(اون بشنجی درس)

۱۷۶۰ ساعت نیجه آی و گون اولور؟ دینلسه، «قایتارمه» عملیاتی ایله بولنور. اوفق اولچولری درجه درجه بیوک اولچویه تقسیم ایتمک «قایتارمه» اولوب، سؤاله جواب حاصل ایدر.

۱۷۶۰ ساعتی ۲۶ ده تقسیم ایسهک کونلر حاصل اولور.

* ۸۴ *

۱۷۶۰ | ۴۲

۱۶۸ ۷۳

۸۰

۷۲

۸

کون ۸ ساعت اولدیغی اکلاشدی. کونلری ۳۰ زه تقسیم ایسله کقدر آی اولدیغی اکلارز.

۷۳ | ۳۰

۶۰ ۲

۱۳

ایکی آی ۱۳ کون اولدیغی اکلادق.

بو حاله ۱۷۶۰ ساعت ۲ آی ۱۳ کون و ۸ ساعت اولدیغی کورلدى. واقعاً اوافقلامه عملیاتنده دخی شو مقدار وقت ۱۷۶۰ ساعت او-لدیغی کورمش ایدیک.

بو یرده بیان اولنە جق اولدرکە اوافقلامه نك میزانی قایتارمه ایله قایتارمه نك میزانی اوافقلامه ایله اولور.

۱۳ پود ۳۱ فونت ۱۶ لوت نقدر زالوتینیک اولور؟

نصیحت — ۱۳ پودی فونته چویرملی: بونک ایچون قرقە ضرب ایسلی، موجود ۳۱ فونتی قوشملی؛ بعده جمله فونتلری ۳۳ یه ضرب ایدوب حاصل اولان مقدار لوتلره موجود ۱۶ لوتی قوشملی. بویله جه حاصل اولان لوت مقدارینی اوچە ضرب ایدوب مراد اولنان مقدار زالو-تسینکی بولورز.

ایدیکمز عملیاتنک تمام اولوب اولمديغى بىلمك ایچون «قایتارمه» ایتمائى. حاصل اولان مقدار زالوتینیک اوچە تقسیم اولنوب مقدار فونت؛ مقدار فونت ۴۰ تقسیم اولنوب مقدار پود معلوم اولور.

۸۰ *

۳۶۰ سازین، ۳ آرشون نقدر ورشوق ایدر؟

۴۸۹۶۰ ورشوق نقدر سازین ایدر؟

۱۹۵۳ دقیقه قاج ساعت ایدر؟

۶۴۵۸۹ زالوتینیک نیجه فونت ایدر؟

حساب ذهنی

بر پود چای سکسان روبله در. یارم فونت آلمق ایچون نقدر آقچه لازمدر؟

جواب

بر فونتک قیمتی بیلسک یارم فونتک قیمتی دخی اکلاشلور. بر پود قرق فونتدر. دیمک اوولور که قرق فونت چای ۱۰ روبله در؛ قرق فونت ۸۰ روبله اولدیغی حائله بر فونت قرق مرتبه کم و آز اوسله کرک؛ سکسا نی قرقه تقسیم ایتسک بر فونتک حقی ایکی روبله اولدیغی بیلورز بر فونت ایکی روبله اولدیغی حائله یارم فونت بر روبله اولمسی لازم کلور.

بر کشی ساعته اوچ وrst جورمک شرطی ایله ۳۶ وrst بر مسافه‌بی نیجه ساعته کچر؟

جواب

بر ساعته ۳ وrst جوردیکی حائله ۳۶ ده نیجه مرتبه ۳ بار ایسه شو قدر ساعت جورمک لازم کلور؛ ۳۳ ده ۱۱ مرتبه ۳ بار؛ دیمک ۱۱ ساعت یول جورمک لازم کلور.... بر وrst دها قالدی. ساعته اوچ وrst جورن آدم بر وrstی ساعتك اوچده بر پاینده حصه‌سنه کچر. بر ساعت ۶۰ دقیقه اولدیغی حائله بونک اوچده بری ۲۰ دقیقه ایدر؛ بوکا بنآ ۳۶ وrstی جورمک ایچون ۱۱ ساعت ۲۰ دقیقه وقت لازم اولدیغی معلوم اویلور.

مکتبه کونده بش ساعت اوقدیگنر حائله ۳۰ کونده قاج ساعت

اوقویسز؟

۱۵ کونده ۷۵ ساعت او قومش شاکرد کونده قاج ساعت او قومشدر؟

فصیحت — بوکبی تورلی امثاللر ایله خواجه افندی و صبیان مذاکره و حساب ایتمیلیر که تا جمله‌سی قلم ایله و ذهنآ جمع طرح ضرب و تقسیم ایتمیه بیلوب حساب سؤاللری اولنقده دوغری فکر و حل ایتمیه آشیونلر. بوده عملیات ایله میدانه کلور.

﴿ اشارات جدیده ﴾

صرف ترکی قواعدنده افادات و کتابتی منظم صورته قویمق و آغز- دن سویلنلریکی کبی یازمق ایچون بر نیجه اشارات جدیده قبول اولنمشد. بونلری بیلملک ضروردر استعمالی لازمر اشبو اشارتلر دورتدر: نوقطه (۰) ایکی نوقطه (:) یارم نوقطه (،) سؤال اشارتی (?) تعجب و حیرت اشارتی (!).

بر برندن باشهه ایکی عباره‌یی آیرمق و قرات ایتدکنه تو نقطه‌مق ایچون آرالرینه نوقطه قویلور مثلا — «حسن کلوب آرابادن توشدى». فارشوسه، چیقوب خوش کلدک، دیدم» —

عبارة‌ده غیری بر آدمک سوزی نقل اوامه‌جقده شو سوزلرک ارکوذه ایکی نوقطه قویلوره مثلا — «حسن ایچرو کیروب چای ایچدکدن صوك دیدی: کلديکمل سببی سزدن بغدادی المقدار».

یارم نوقطه بر برینه مناسبتلی عباره‌لری آیرمق و فرائنده آزه‌جق تو نقطه‌مق و نقل اولنان اسمدلری آیرمق ایچون استعمال اولنور مثلا — حسن قایتوب یاتدی، علی چای استدی، محمود ایسه قلمنی آلوب یازی یازمیه باشدی. یاکه — بازاره باروب شکر، چای، صابون، بر آت، ایکی صغیر، بر بالته آلوب کلدم.

سؤال اشارتی سؤال عباره‌سی آخرینه قویلوب عباره سؤال صداسی ایله او قولوره مثلا —

— بو وقته قدر قایده قالدک؟

— بازاره بارمش ایدم.

— بازارده نه ایشک بار ایدی؟

— بر آز آریش ایله چای، شکر آله‌جق ایدم.

— آدکمی؟

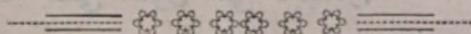
تعجب و حیرت اشارتی تعجب یا که قورقو افاده اولان عباره نک آخرنده یا که آچولی و حدتلی سوز آخرینه قویلوب، قرائنه بوکا کوره داووش و سس ایتمک لازم کلوره مثلا — کتاب باقوب توردقده لامپا پاتلاب کیروسین آندی! همان کیز ایله یا پوب سوندرمیه توتندم.

یا که

— سکا نه اولدی؟

— نه اوله حق... بازاردن قایتدقده یوز روبله آقچه جویدم!

* تمام *

اعلان

او قومق بیلوب کوزل یازی یازمقد بیلما.
 مک بر قوللی آدم، بر قنادلی قوش اولمق کبیدر.
 بوکا بنا جمله صبيان و شاکردلر قولای و ینکل
 اصول ايله یازی تعلیم ایتمک ایچون «استاد
 صبيان» نام مشق دفترلری نشر اولندی. مذ
 کور دفترلر ايله آز زمانده کوزل یازی
 تعلیم اولنور. پك چوق مکتبىرده قبول اولنوب
 خواجهلر عندنده مقبول اولنمش در. بر دفتری آلتی
 کاپیک جمعی اصول الی کاپیکدر.

با غچه سرایده «ترجمان» اداره سنه مراجعت
 ایتملی.

ابْسِحْ حَدَّ زَنْزَسْ
 اسْتِرْ ضَطْعَفْ
 فَقَكْ لَلْمَرْ
 نُوْلَوْهْ لَلْيَيْ بْ
 بَا حَاجْ بُوسْفْ

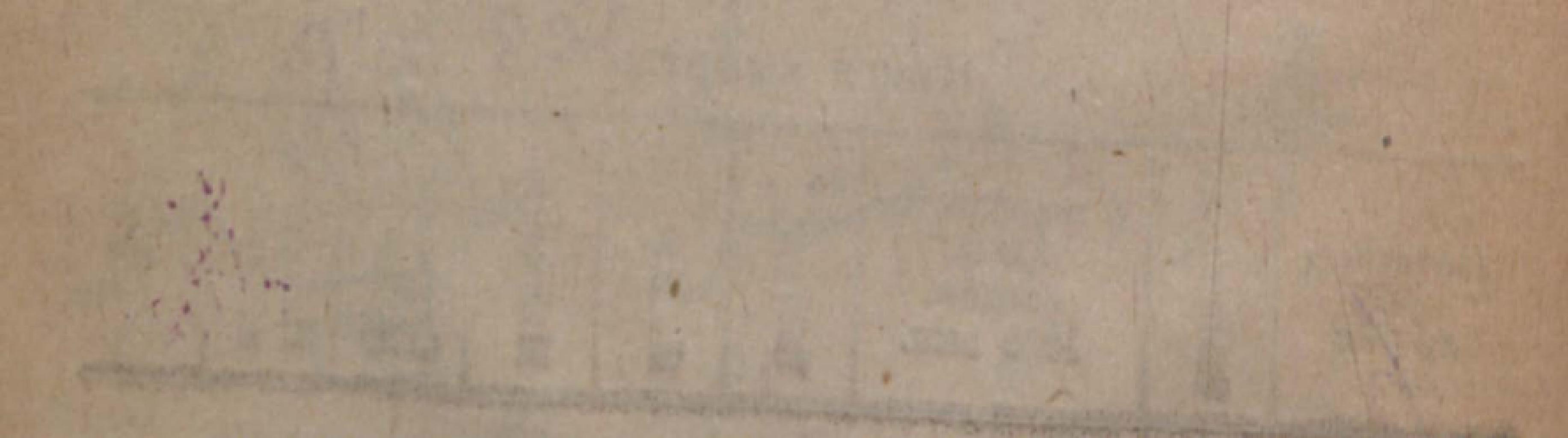
لَمْ يُنْجِدْنِي

أَسْفَلَتْ

مُوَالَاتْ

بِلْ كَاهْرَانْ

لَمْ يَلْجَأْ

Книга имеет: № 3 отр.

Печатных

л. 60 в

Выпуск

В переплете.
един.
соедин.
№ 6 вып.

Редакция

Карт

Иллюстр.

Библиотека № 601

Наклад и

использования

847
788

خط سنج

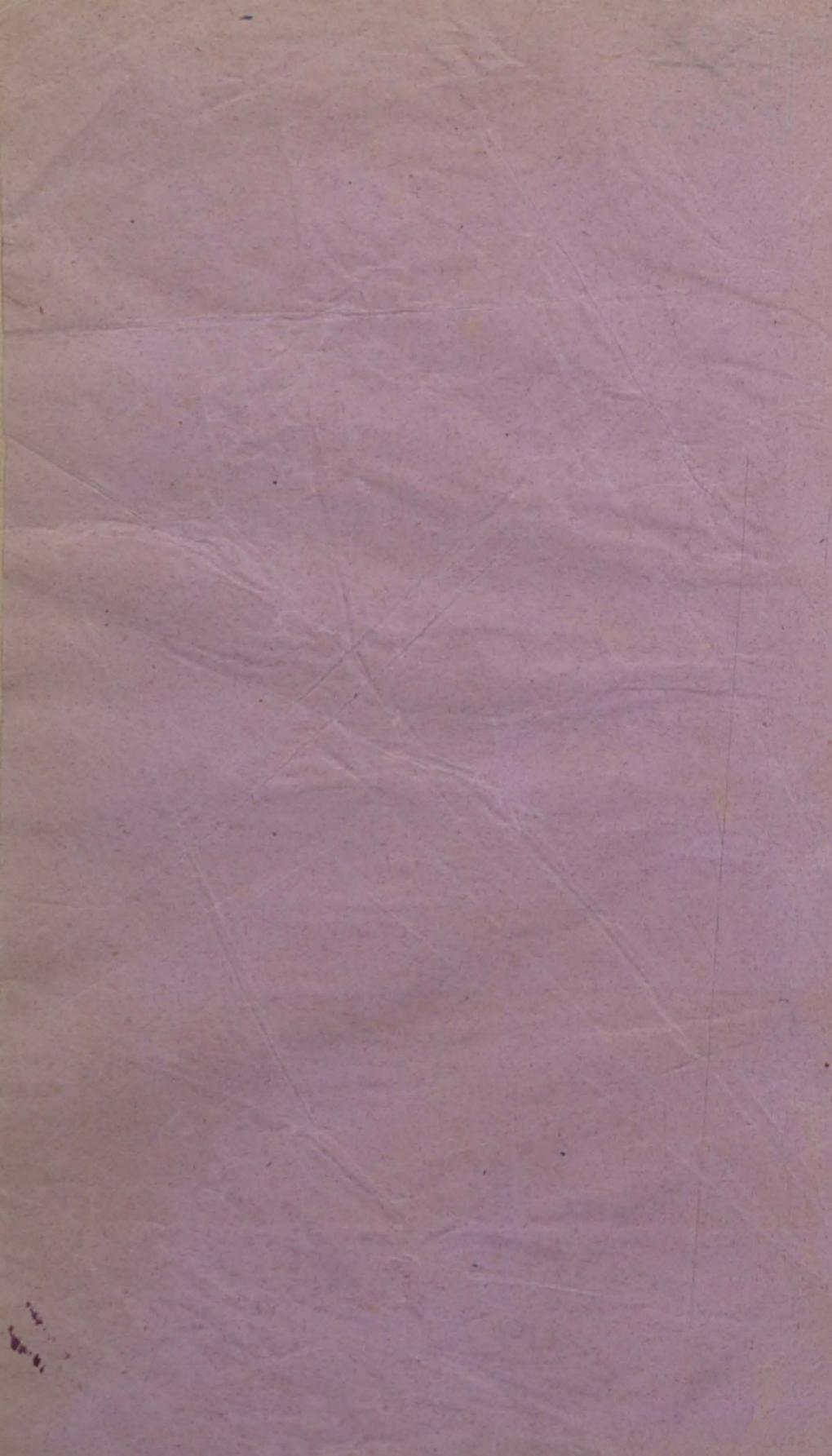
ا	ج
ذ	ج
ش	ع
س	د
ظ	د
ک	ل
ن	م
ے	ی
ب	پ
چ	ح
ز	خ
ض	ز
ف	غ
ل	لا
ه	ه

خط تعلیق

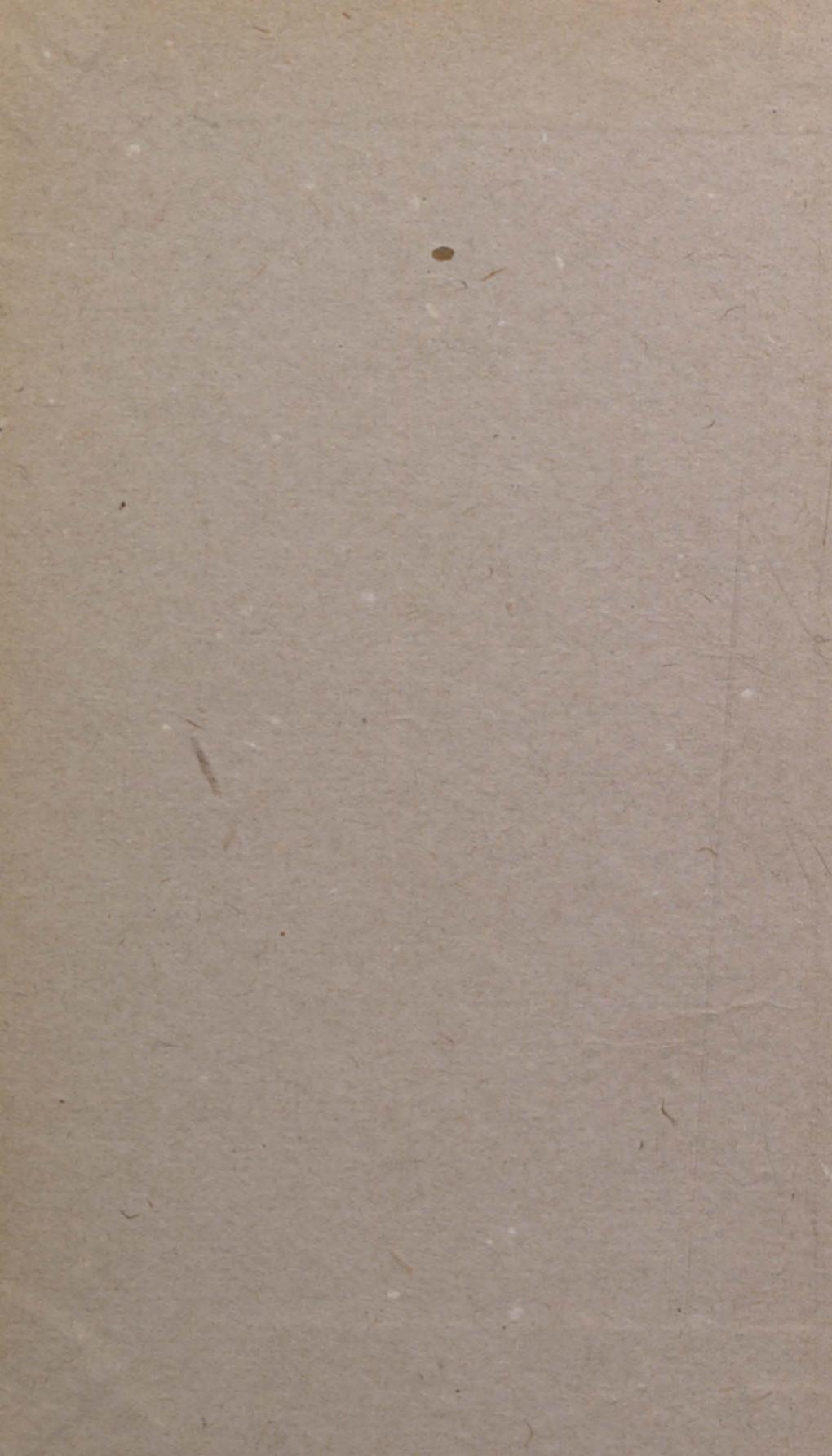
ا	ج	چ	خ	ت	ش
	ر	ز	ث	س	ش
	ظ	ر	ک	ص	ض
	ک	ر	ک	ف	غ
	ن	ے	ن	م	ی
				ل	ل
				ا	ا
				ه	ه

~~V510
V960~~

No. 58

~~2510~~
~~960~~

К-105-5
270